

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גיליון חג
מורחב

ארבעת המינים הן כנגד ארבע הכפירות הללו:
ההדס, הוא תיקון של הכפירה בתורה.
הערבות שייכות לכפירה בשכר ועונש.

הלולב שייך לכפירה בתחית המתים. האתרוג, שהוא המלכות –
כנגד האמונה או הכפירה בביאת המשיח, שלמות מלכות בית דוד.

[מתוך השיעור "ארבעת ה'מינים' – תיקון הכפירה"]

סוכות – שמחת־תורה תשפ"ד

סוכות – שמחת תורה ה'תשפ"ד

32 **מיהו חסידי?**
קול שמחה
חסידי לא רואה ממטר

34 **הסיפור החסידי**
מאיפה היצר הרע שלי יודע ללמוד?
רבי ייב"י מאוסטראה

36 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
שאלות בשליחות – חב"ד או ברסלב
והאם להוריד הילוך או לפרוץ קדימה

37 פִּאָזֹר לְיִצְיָאָר
אַרְבַּעַת מֵיְנֵי אַחַדוֹת
רְזִי יִסְפֵּר לָנוּ עַל אַרְבַּעַת סוּגִים שֶׁל
אַחַדוֹת שְׂאֵנְחָנוּ לְמִדֵּים מְאַרְבַּעַת הַמֵּינִים

04 **ארבעת ה'מינים' – תיקון הכפירה**
שמחת בית השואבה תשפ"ב
תיקון ארבעה סוגי כופרים בחג הסוכות

17 **"בכחך עשה!"**
כתר שם טוב אות צא
עיון בקהלת – יחוד המחשבה
עם המעשה

21 **"אין לנו פנאי"**
לימוד ושליחות בתורה
לימוד תורה מול בירור ניצוצות

25 **תורת בעלי התשובה**
שמחת תורה – שמחת ה"טוב מאד"
השמחה בלוחות שניים –
תורת בעלי התשובה

31 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 552
מח"י סיון תשפ"ג

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום ו"זמן שמחתנו" שמח לכל בית ישראל ובכללם לקוראי עלון נפלאות.
לפניכם **גליון חגיגי ומורחב** לחג הסוכות ולשמחת תורה, מלא בכל טוב ואקטואלי מתמיד.
השבוע בגליון:

הגליון שלפניכם טומן בחובו **שיעורים "חדשים גם ישנים"** – עם שיעור נפלא משמחת **בית השואבה תשפ"ב**, שני שיעורים משבת **תשובה המרוממת והנפלאה ברוב עם** בכפר חב"ד ושיעור מעמיק משמחת תורה אשתקד.

השיעור הראשון, שנמסר לפני שנתיים אך הוא אקטואלי במיוחד בימים אלו, עוסק במציאת השורש בקדושה גם של בעלי הדעות הרחוקות והכפרניות ביותר, ונותן מבט חדש ומרתק על ארבעת המינים שאנחנו נוטלים בחג – כתיקון לארבעה מינים כופרים.

השיעור השני והשיעור השלישי נמסרו ב'קיבוץ' אצל הרב בשבת האחרונה – הראשון עוסק בכתר שם טוב המלמד לייחד את המחשבה עם המעשה בעולם הזה, על פי פסוק במגלת חג הסוכות, מגלת קהלת, והשני מתאים להפטרת שמחת תורה ולתנופה החדשה מלאת הרצון הטוב לעסוק בתורה, למרות ש"אין לנו פנאי"...

השיעור החותם את חלק השיעורים מסביר כי השמחה המיוחדת שלנו בשמחת תורה היא במתן הלוחות השניים – תורה של בעלי תשובה, שהיא "תורה חדשה", תורה של "טוב מאד", עמוקה ורחבה מה"אין טוב' אלא תורה" של תורת הצדיקים.

במדור קול שמחה הגענו לטור האחרון, סיום קריאת התורה, ואנחנו מחכים בדריכות – באידיעה בדיוק כמו הקוראים הנאמנים שלנו – לגלות איזה מדור יתפוס את מקומו בשבת בראשית.

מחכים לשמחת בית השואבה עם הרב? גם אנחנו. פרטים בגב הגליון.

סדר הלימוד לשבועיים הקרובים [שבוע סוכות-שמח"ת ושבוע פרשת בראשית] **הבעל"ט: נ"ך יומי** – שפטים פרקים ג'טז. משנה – כתובות פרקים הו.

שבת שלום ומבורך וחג שמח,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

ארבעת ה'מינים' – תיקון הכפירה

קיצור מהלך השיעור

השמחה של חג הסוכות כוללת גם "חדוותא דשמעתא" בעיסוק **יצירתי ומפתיע** בתורה. מתוך עיון באחת הסוגיות המתמיהות בסיום **מסכת סוכה** – הנקשרת לשמחה ולששון של החג – מגיעה התבוננות מופלאה כיצד **ארבעת המינים** רומזים ל**ארבעה כופרים**. תכלית הכל היא ההבנה שלדעתו של כל יהודי יש **שרש בקדושה** וחשיפתו פועלת תיקון גדול – הבנה המועילה ביותר ל**אחדות** כל עם ישראל המשתקפת בארבעת המינים ובמצוות סוכה (אחדות הנצרכת במיוחד **בתקופה זו** של חילוקי דעות). **פרק א** מציג בקצרה את הסוגיא ואת פירושה המעניינים, ומתייחס באריכות **לגוונים של שמחה** בעבודת ה' על פי דרושי החסידות העמוקים על **ניסוך המים וניסוך היין**. **פרק ב** מציג הקבלה של ארבעת המינים ל**כפירה בארבעה עיקרים**. **פרק ג**, העיקרי והיסודי, מדגים דרך היחס לסוגית ההגשמה כיצד ענייני אמונות ודעות, והשלכותיהן ביחס של האדם לה', יכולים **לנוע מן הקצה אל הקצה** ממש.

— "דע מה שתשיב לאפיקורס"^ב. איך אני יודע שארבעת המינים הם תיקון של ארבעה סוגי מינים? כך עולה מגמרא מפורשת במסכת סוכה^ג, שיש עליה ביאור מופלא בספר עוללות אפרים^ד. הגמרא מספרת שהיו שני מינים, אפיקורסים יהודים, ששם האחד ששון ושם השני שמחה. יש ויכוח שלם ביניהם מי יותר חשוב ממי וגם מה יהיה הסוף של כל אחד.

ב אבות פ"ב מי"ד.

ג סוכה מח, ב.

ד עוללות אפרים מאת ר' אפרים לונטשיץ (לבוב תרי"ט) ח"ג עמוד ה מאמר שלא.

א. ששון ושמחה – מילה וחתונה

תיקון האפיקורסים בשמחת ארבעת המינים

אחד העניינים העיקריים בחג הסוכות הוא, כמובן, נטילת ארבעת המינים, בהם אנחנו שמחים לפני ה'^א. ארבעת המינים באים לתקן ארבעה מינים. מהו מין בלשון חז"ל? אפיקורס

נרשם ע"י איתואל גלעד. לא מוגה. שיעור לע"נ ר' רפאל-דוד פיינשיל (בן עמי). אור לח"י תשרי תשפ"ב - כפ"ח.

א ויקרא כג, מ.

הסרת הערלה היא הסרת ההעלם וההסתר של החומר על הצורה – הברית נותנת צורה לילד, ה"צלם אלהים" של הילד היהודי

בלוח "היום יום" כתוב^ח שתכלית עבודת החסידות היא לחבר אותם יחד, "בקש שלום ורדפהו"^ט. מהו שלום בחב"ד? שלום בין הצורה והחומר. ידוע מהזהר הקדוש, בתחלת פרשת חיי שרה, שאברהם אבינו הוא הצורה (הנשמה) ושרה היא החומר (הגוף), איש ואשה. מכאן לקוח הווארט ל"עוללות אפרים"

שהחטונה היא בין הצורה והחומר. ווארט מאד נחמד, כשעושים לתינוק ברית מילה – מאירים את הצורה לתוך החומר. הגוף הוא חומר, אבל הסרת הערלה היא הסרת ההעלם וההסתר של החומר על הצורה ואז יש גילוי העטרה – גילוי הצורה. הברית נותנת צורה לילד, ה"צלם אלהים" של הילד היהודי. תיכף נראה איך שהוא מסביר הלאה.

בכל אופן, הוא אומר שברית מילה היא עצמה חתונה – אבל חתונה מיניה וביה. איך נסביר בקבלה מהי חתונה מיניה וביה? כמו בעתיק ואריך, בכתו, ששם הזכר והנקבה הם פרוץ אחד^י. בתוך האדם יש זכר ונקבה. לכן באמת כתוב^כ שגילוי העטרה בברית המילה הוא גילוי בת הזוג לעתיד, כי העטרה היא שרש המלכות. שרש המלכות, שרש בת הזוג, הוא בעצם גילוי הצורה. יש כאן גם דבר והיפוכו, כי אחד כך האשה תהיה חומר ביחס לאיש. בכל אופן, גילוי העטרה בברית המילה הוא גילוי הצורה. הוא אומר שזיווג ראשון הוא ברית המילה ואחר כך כשאדם מתחתן זהו זיווג שני. זיווג ראשון וזיווג שני הם כמו טבע ראשון וטבע שני, כאשר **בטבע שני יש יותר אמת, כידוע**^ל.

השמות ששון ושמחה קשורים ל"זמן שמחתנו" בכלל ולשמחת בית השואבה בפרט. בעצם, כפי שנסביר, כל ארבעת המינים הם ארבעה לשונות של שמחה. כל סוג של שמחה בא לתקן את אחד המינים. המינים האלה מאד חמודים בסיפור הזה, הם בדחנים, ליצנים כאלה.

ששון ושמחה – ברית מילה וחתונה

רציתי לפרש את כל הסוגיא בגמרא, אבל רק נאמר את החידוש של ה"עוללות אפרים". זהו חידוש כל כך גדול, שמסביר אחרת מכל המפרשים, שאפילו במתיבתא – שם למדתי את הסוגיא – לא מביאים את תוכן דבריו, כפי הרגיל שם, אלא רק מציינים שאפשר להסתכל בדבריו. כל המפרשים מפרשים כפשוטו, שאלו שני אפיקורסים שעושים ליצנות מהתורה. פתאום בא בעל ה"כלי יקר" – מחבר ה"עוללות אפרים" – מקדים שזהו וכותב דרוש ארוך ששני המינים האלה הם משל של חז"ל לשתי מצוות מן התורה. פלאי פלאים. הוא דורש זאת באריכות מופלגה. לכן הלמדנים של עוז והדר לא רוצים לצטט אותו – הסיפור מוזר, והפירוש שלו עוד יותר מוזר. הוא אומר שהאפיקורס שקוראים לו ששון הוא בעצם מצות ברית מילה (כמאמר חז"ל "ששון זו מילה"^מ), הוא עצמו ברית מילה, והמין השני, שקוראים לו שמחה, הוא מצות חתונה, שמחת נישואין. הוא כותב שברית מילה היא זיווג ראשון וחתונה היא זיווג שני. למה? כי כל זיווג הוא זיווג של צורה וחומר. ידוע הווארט של הרבי – 'מייך ענין איז הגברת הצורה על החומר'^נ.

ח ז' כסלו.

ט תהלים לד, טו.

י זהר ח"א קב, א; שם קכב, ב; שם קכט, א.

יא ע"ח ש"ב (עתיק) פ"ב (מ"ח).

יב ראה של"ה פרשת לך לך בתו"א ד"ה "ובספר הבהיר".

יג ראה הטבע היהודי עמ' קמ. ובכ"מ.

ה מגילה טז, ב.

ו וראה כלה רבתי ה, ג.

ז התבטאות שנמסרה לרב מבעלת המעשה, ומתבארת בכמה וכמה שיעורים. לדוגמה, שיעור כ"ח ניסן ומוצאי א' אייר תשע"ד, אור ל" טבת תשע"ה. ועוד.

יכוחי ששון עם שמחה ועם רבי אבהו

יש מחלוקת בין ששון ושמחה מי מביניהם יותר גדול – זהו סיפור שלם בגמרא, מאד מענין,

אבל לא נאריך בפרטים.

בהתחלה כל אחד טוען

'אני קודם לך, אני חשוב

ממך' ואחר כך כל אחד

טוען 'לעתיד לבוא אתה

תהיה מיותר'. צריך

לראות את המשל, איך

כתוב בגמרא, אבל ששון

אומר לשמחה – 'לעתיד

לבוא, דע לך, לא יצטרכו

להתחתן. כולם יהיו כמו בן עזאי^י, כמו משה

רבינו שפרש מן האשה^ט – יסתדרו בלעדיך'.

שמחה אומר לששון משהו עוד יותר חזק וקשה

– 'לעתיד לבוא לא יצטרכו ברית מילה, הכל

יהיה קדוש'. תראו שם, דרוש פלאי פלאים

באריכות. עוד פעם, כל

אחד אומר לשני 'לעתיד

לבוא אתה תהיה מיותר

– לכן אני אהיה העיקר'.

יש שני שלבים

בסיפור הזה בגמרא.

קודם כל, בשלב הראשון,

הם מתווכחים בינם לבין

עצמם מי יותר חשוב.

ששון אומר ש'אני יותר

חשוב' כי כתוב "ששון

ושמחה ישיגו"^ט –

"ששון" לפני "שמחה".

שמחה אומר שאני

יותר חשוב, כי כתוב במגלה "שמחה וששון

ליהודים"^י – "שמחה" לפני "ששון". בהמשך

הויכוח ביניהם כל אחד אומר לשני מה יהיה לו

לעתיד – שלא יצטרכו אותו. אחר כך יש עוד

שלב, ששון מתווכח עם רבי אבהו. איך הגמרא

מגיעה לדבר הזה? הכל מהפסוק "ושאבתם מים

בששון ממעיני הישועה"^י. ששון אומר שלעתיד

לבוא אתם תשאבו לי מים – "ושאבתם מים

בששון". אנחנו עכשיו בעיצומה של טענת ששון,

הוא אומר: 'משיח נאו, ואז אתם תשאבו לי

מים'. שמחה אמנם חושב שששון יהפוך להיות

שואב מים, כמו הגבעונים, אבל כך אומר ששון

לרבי אבהו. מה עונה רבי אבהו? אם היה כתוב

'ושאבתם מים לששון' – כדקאמרת, הפירוש

כמו שאתה אומה. אבל עכשיו שלא כתוב 'לששון'

אלא "בששון" המשמעות היא שיפשוטו את העוד

שלך ויעשו ממך נוד לשאוב בו מים... (הרי הוא

מין, אפיקורס). זהו סוף הסיפור – התשובה של

רבי אבהו לששון.

הייתי חושב שבין כל המפרשים הבן יהוידע

יעשה מטעמים מהסיפור הזה. מי יכול לפרש כזה

דבר? או מהרש"א או בן יהוידע. יש מהרש"א,

אבל משום מה אין על זה בן יהוידע. המפרשים

שואלים^ט איך יתכן שחז"ל כתובים בדיחה

בגמרא – מה זה הדבר הזה?! הגמרא היא ספר

בדיחות?!

ביאורי ה"אבני נזר" וה"ישמח משה"

השם משמואל מביא^ג בשם אביו, האבני נזר,

שחייב להיות כאן משהו עמוק. פלא, הוא לא

ראה את העוללות אפרים, אבל אומר כך, ויש

עוד כמה שגם תמהים. מה אמר האבני נזר?

ששני המינים האלה בעצם סוברים שהעיקר הוא

השמחה – "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד"

וזהו, מספיק "מילי דשטותא" בשביל לשמוח^כ.

התשובה של רבי אבהו, האמת שמלמדת התורה,

היא ששמחה היא רק מכשיר מצוה – היא

משמשת את הקדושה, לצורך עבודת ה' אבל

יח ישעיה יב, ג.

יט לדוגמה שם משמואל דלקמן.

כ חלק המועדים יו"כ תרע"ב ד"ה "בש"ס סוכה".

כא לקומ"ת כד (וראה גם תורה מח).

יד יבמות טג, ב.

טו שם סב, א.

טז ישעיה לה, י.

יז אסתר ח, יז.

איך יתכן שחז"ל

כותבים בדיחה

בגמרא – מה

זה הדבר הזה?!

הגמרא היא ספר

בדיחות?!

שני המינים האלה

בעצם סוברים

שהעיקר הוא

השמחה – "מצוה

גדולה להיות

בשמחה תמיד"

וזהו, מספיק "מילי

דשטותא" בשביל

לשמוח

פתאום אני נזכר שהרבי אמר שיש "שמחה בטהרתה". אז אני קצת מבולבל - שמחה היא תכל'ס או לא תכל'ס?

לא דבר בפני עצמו. לכאורה, כשאני שומע כזה ווארט, הוא מובן לי, על פניו אפשר לקבל אותו – הרי כתוב "עבדו את הוי' בשמחה"^{כב}, שמחה היא כדי לעבוד את ה'. אבל פתאום אני נזכר שהרבי אמר שיש "שמחה בטהרתה"^{כג}. אז אני קצת מבולבל – שמחה היא תכל'ס או לא תכל'ס? שוב, הווארט שלו

הוא ששני המינים האלה יצאו מכך שבעיניהם התכלית היא שמחה, תכל'ס, ובאמת רבי אבהו עונה להם שהתכל'ס היא עבודת ה'. מה שהוא אומר נכון, לדעתנו, או לא נכון? מה חושב רבי נחמן? מה חושבים בחב"ד? יש באמת מכתב מאדמו"ר הזקן נגד מילי דשטותא^{כד}. בכל אופן, הרבי אומר "שמחה בטהרתה" – אז צריך שמחה בטהרתה.

הישמח משה, עוד רבי גדול וחשוב, גם בעל נגלה וחסידות, אומר^{כה} שכל הסוגיא הזו היא בשביל להוכיח שמותר להשתמש בעור של מת – שהוא לא אסור בהנאה. מת אסור בהנאה^{כו}, אבל העור שלו מותר – הכל בשביל התשובה של רבי אבהו בסוף, שיקחו ויפשטו לך את העור ויעשו ממנו נוד. זו סוגיא חמורה, הרי היו הם מישראל – גם אפיקורס הוא ישראל – ומת ישראל אסור בהנאה, כך לומדים מגזרה שוה "שם" – "שם", "ותמת שם מרים"^{כז} ו"שם"^{כח} בעגלה ערופה, אבל הוא אומר שיעשו מעורו נוד. לפי העוללות אפרים, שמסביר שששון הוא ברית מילה, הוא הדגיש את העור כי זהו עור הערלה.

לפי הישמח משה הכל בשביל ההלכה הזו. לפי האבני נזר הכל כדי לומר ששמחה וששון הם לא תכלית עבודת ה'. התשובות עד כאן לא מספקות...

שלוש רמות של ניסוך היין

אפשר לקשר את כל העניין לסוגיא עמוקה בדרושי חסידות לסוכות^{כט}. החידוש של סוכות הוא ניסוך המים^ל, אבל כדי להבין אותו מסבירים מהו ניסוך היין, וכתוב שיש שלש רמות של ניסוך היין. בכלל, ניסוך היין הוא שמחה – יין "המשמח אלהים ואנשים"^{לא}. מסבירים ש"משמח אלהים" פירושו מגלה את שם הוי' בתוך שם אלהים, שהוא כלי-הוי' – בדרך כלל שם אלקים מסתיר על שם הוי', אבל "נכנס יין יצא סוד"^{לב}, "סוד הוי"^{לג}, וזו המשמעות של "משמח אלהים", כאשר ב"משמח אלהים ואנשים" גופא יש שלש רמות. הדרושים בענין מתחילים משני פסוקים סותרים, לכאורה: פסוק אחד אומר "תחת אשר לא עבדת את הוי' אלהיך בשמחה ובטוב לבב"^{לד}, פסוק שמלמד כדברי האבני נזר, שהשמחה היא בשביל עבודת ה'. הפסוק השני אומר "שמחו צדיקים בהוי'^{לה}. מה הבעיה? מה הסתירה? לא הייתי חושב על זה בעצמי. קודם כל, הפסוק "תחת אשר לא עבדת וגו'" מתייחס לכלל ישראל, למצב של "מפני חטאינו

כט לכל הבא לקמן ראה מגן אבות סוכות ד"ה "ושאבתם מים בששון" וד"ה "ושאבתם מים בששון" תרל"ד (סה"מ תרל"ג).

ל בפרק נוסף של ההתוועדות – שפורסם בגליון סוכות תשפ"ג – דובר באריכות על משמעות ניסוך המים לעומת ניסוך היין, עיי"ש.

לא שופטים ט, יג.

לב עירובין סה, א.

לג תהלים כה, יד.

לד דברים כח, מז.

לה תהלים צז, יב.

כב תהלים ק, ב.

כג שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. וראה לשון אדה"ז בתניא פכ"ו ("לטהר לבו מכל עצב").

כד אג"ק אדה"ז אגרת סח. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב עמ' תתלז ודרך מצותיך מצות תגלחת מצורע.

כה ישמח משה ויגש ד"ה "יורא את העגלות".

כו ע"ז כט, ב.

כז במדבר כ, א.

כח דברים כא, ד.

מי שהוא עבד של טבח – לא שמח בהיותו עבד. השמחה של עבודת ה' היא בגלל היותי עבד של מלך מלכי המלכים הקב"ה

גלינו מארצנו^{לו} – כל יהודי צריך לעבוד את ה' בשמחה עצומה, אבל שמחה שקשורה לעבודת ה', וכשלא עושים זאת יש גלות ר"ל, כמפורש בפסוק הבא, "ועבדת את איביך וגו'". קודם כל מדייקים שהפסוק השני, "שמחו צדיקים בהוי'", מופנה לצדיקים, יחידי סגולה, שמגיע להם לשמוח בה' – לשמוח בשם הוי'. עיקר הדיוק הוא שבפסוק הזה כלל לא מופיעה עבודה – הוא אומר רק לשמוח בה', לא בעבודת ה'. זהו דיוק שלא כל אחד היה מדייק, אבל כך מדייקת החסידות – "שמחו צדיקים בהוי'" עצמו, ולא בעבודת ה'. הצדיק שמח בה' עצמו וסתם אדם שמח בעבודת ה'. השמחה של הצדיק היא שמחה עילאה והשמחה של כל אדם היא שמחה תתאה.

אחר כך כתוב בדרושים חידוש עוד יותר גדול: האריז"ל אומר^{לז} שכל מה שזכה לרוח הקדש הוא בזכות שמחה של מצוה, שהיא שמחה של עבודת ה'. השמחה

של האריז"ל, שמחה של מצוה, נקראת שמחה תתאה. אבל שמחה עילאה – "שמחו צדיקים בהוי'" – היא גם למעלה מהאריז"ל, אולי זו

מדרגת הבעל שם טוב^{לח}. עוד יותר, כתוב שבתוך ה"שמחו צדיקים בהוי'" גופא יש שתי מדרגות. מה המשל לכל העניין? משל מאד יפה, שהוא כבר חומר להתבוננות ועבודה^{לט}. המלים הן שיש שני סוגים של עבד – אפשר להיות "עבד של שר" או להיות "עבד של טבח". מי שהוא עבד של שר – שמח בעבודת שלו. מי שהוא עבד של טבח – לא שמח בהיותו עבד. השמחה של עבודת ה' היא בגלל היותי עבד – לא סתם של שר אלא – של מלך מלכי המלכים הקב"ה. השמחה היא שאני עובד אצל המלך, עבד של השר – כולם בעולם עבדים של הטבח ואני עבד של השר. זו שמחה תתאה, ששייכת לכל יהודי – כל יהודי צריך להרגיש ככה. זו קבלת עול שמים בשמחה – שמחה שזכיתי לקבל עול של השמים, של הקב"ה, מלך מלכי המלכים. אבל מה פירוש "שמחו צדיקים בהוי'"? בכלל לא שמחה שאני עבד – זו שמחה שאני "חלק אלוך ממעל ממש"^מ. הרי "כשאתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכלו"^{מא} – אני יחד עם ה', שמח בה', שהוא עצם הטוב ו"טבע הטוב להיטיב"^{מב}.

איך הדבר מתבטא בנפש? כתוב שמי שמח בהיותו עבד של שר – לא רואים עליו בכלל את השמחה בגלוי, בחוץ רואים עליו רק את העבודות, "שמחה של מצוה" לא מתגלה החוצה. אני שמח שאני עבד של שר, עבד של המלך, אבל מי שמסתכל עלי רואה שכולי דרוך, שאני עבד, אני חייל טוב. "שמחו צדיקים בהוי'" היא כבר שמחה שמתגלה. בכל אופן, במדרגה הראשונה שלה זו שמחה שממלאת את הלב, אבל היא

לח ראה **סוד ה' ליראין** ש"ג; **עולמות** מאמר "ארבעת חידושי החסידות".

לט תורת שמואל תרל"ג ח"ב עמ' תקמב.
מ תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

מא הספנות לכש"ט (קה"ת) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו).

מב ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

לו מוסף לשלשה רגלים.

לז הקדמת ספר חרדים. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ד"ה "יוספו ענוים", וש"נ.

ניסוך היין בסוכות

– עוד לפני ניסוך המים – הוא "שמחו צדיקים בהוי" בשמחה שממלאת את הלב, עוברת על גדותיו ומתגלה גם בחוץ

מאמין במשהו אחר. זהו ווארט פשוט, שהוא המפתח של הדרוש שלנו עכשיו. כל מין – לא מאמין, חסרה לו ה"א של אמונה, ה"א הסתלקה, והוא הופך להיות מין. במה לא מאמין כל אחד מהמינים?

לפי העוללות אפרים ששון הוא ספירת היסוד, ברית מילה, "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב"^מ. מה הקשר לתחית המתים? כתוב בפירושו^מ שתחית המתים בקבלה היינו הסוד של "אבר חי" לעומת "אבר מת", סוד הברית. הוא לא מאמין שלמת יכולה להיות תחיה. כמובן, המהרש"א לא אומר זאת – אנחנו רק מקשרים את דברי העוללות אפרים למה שהוא אומר, שששון הוא הכופר שלא מאמין בתחית המתים.

ארבעה סוגים של כפירה

מכאן כבר אפשר לפתח את הרעיון: במה עוד אפשר לא להאמין? הרי האמונה בתחית המתים היא רק עיקר אחד מ"יג עיקרי האמונה של הרמב"ם – אמונה שקובעת ברכה לעצמה. למה הרמב"ם עשה יג עיקרי האמונה? הרי בעל העיקרים לא אוהב זאת, רוצה לצמצם לשלש, ויש עוד הרבה שלא אהבו. בחב"ד לא אהבו את יג העיקרים. הרבי אמר כמה פעמים^מ "אצלנו לא אומרים 'אני מאמין', את כל יג העיקרים" – זה לא... למה הרמב"ם עשה יג עיקרים? כדי לאפשר יג מינים – לתת מגוון רחב ויפה של אפשרות להיות אפיקורס. זהו פשט. הוא הרבה את האפשרות, יכולת המגוון. כל אחד מעיקרי האמונה לא תלוי בשני – לרמב"ם יש שכל, אם הוא מחלק סימן שהם לא תלויים אחד בשני. בכל אופן, כאן יש רק ארבעה מינים – כנראה

עדיין לא פורצת החוצה. אבל יש שמחה בה' שהיא כל כך גדולה, כי כל כך חידוש, שאיני יכול לעצור – לא רק שאני מתמלא שמחה, אלא שהיא גם פורצת החוצה, עוברת את הכלי (לא שוברת את הכלי, אבל עוברת את הכלי).

אלו שלש מדרגות של ניסוך היין: ניסוך היין הוא שמחה. ניסוך היין כל ימות השנה, לא בחגים, הוא המדרגה של שמחה בעבודת. דומה לכך כתוב אצלנו בסוד הוי' ליראיו, בשער "עבדו את הוי' בשמחה", שהשמחה התמידית של היהודי היא שהוא עבד של ה'. לכן יש מצות ניסוך היין כל השנה. ניסוך היין בכל החגים הוא המדרגה הראשונה של "שמחו צדיקים בהוי" – שמחה בה' עצמו, שמתגלה בלב וממלאת אותו. אבל ניסוך היין בסוכות – עוד לפני ניסוך המים – הוא "שמחו צדיקים בהוי" בשמחה שממלאת את הלב, עוברת על גדותיו ומתגלה גם בחוץ.

ב. ארבעה מינים כופרים

ששון – הכפירה בתחית המתים

נחזור לסוגיא שלנו, הויכוח של המינים ששון ושמחה. ברור שיש פה עומק. כמו שהמהרש"א אומר, אלה לא בדיחות. קודם כל נאמר ווארט מהמהרש"א, שיעזור לנו להתקדם הלאה: המהרש"א אומר^מ שהמינות של ששון היתה שהוא לא מאמין בתחית המתים. לכן הוא אמר לרבי אבהו "ושאבתם מים בששון", שלעתיד לבוא ישאבו לי מים, ורבי אבהו ענה לו על "בששון", שישאבו בעור שלו מים – כל הליצנות שלו היתה שלא מאמין בתחית המתים. כך כתב המהרש"א. התועפת ראם כותב^מ שכל מין לא

מה תהלים קיט, קסב.

מ ראה תקט"ו תפלות אות תסג.

מ לדוגמה אג"ק חי"ב אגרת ג'תתכג (עמ' יח).

מג חדא"ג מהרש"א סוכה מח, ב ד"ה "השתא".

מד פ"ד.

חז"ל מסתפקים בארבעה.

אמרנו שיש מין אחד, ששון, שלא מאמין בתחית המתים. במה עוד אפשר לא להאמין, שהוא ה'קאך' של הרבי? משיח – העיקר היב – אפשר לכפור בביאת המשיח. כעת אמרנו דווקא את שני העיקרים האחרונים של הרמב"ם.

במה עוד אפשר לכפור?

[תורה מן השמים]. זהו

עיקר אמונה שבא עוד

קודם, טוב, אבל מה בא

מיד לפני משיח? שכר

ועונש^{מח}. משהו נפוץ

בחז"ל שיש אנשים לא

מאמינים בשכר ועונש

– חושבים ש"לית דין

ולית דיין"^{מט}. אם כן, יש

לא להאמין בשכר ועונש,

לא להאמין בביאת

המשיח, לא להאמין

בתחית המתים – ויש,

כמו שאמרנו, לא להאמין בתורה מן השמים (מה

שכולל הרבה מהעיקרים שלפני כן, לכן אצל בעל

העיקרים תורה היא עיקר אחד).

הבעל שם טוב
אומר שכל מה שאני רואה הוא הוראה בעבודת ה', וממילא כל מה שאני רואה הוא תורה מן השמים – שמן השמים מורים לי משהו

"צדיק כתמר יפרח"^{נד} בספירת היסוד (שעולה עד לדעת, להמשיך את הטפה – כמו שמבואר בכוונת הלולב^{נה} – וממילא כוללת את כל ה-ז); אתרוג, "פרי עץ הדר"^{נו}, כנגד המלכות, ה תתאה. לפי זה, ההדס, שכנגד החכמה, הוא תיקון של

הכפירה בתורה – "אורייתא מחכמה נפקת"^{נד}.

תורה מן השמים כוללת גם תורה שבכתב וגם

תורה שבעל פה (שהן בעצמן כנגד יין ומים,

כמו שמבואר בדרושים על ניסוך היין, המפורש

בתורה שבכתב, וניסוך המים^{נז}, שהוא "הלכה

למשה מסיני"^{נח}). יש קשר גם בין האמונה בתורה

מן השמים לאמונה בהשגחה פרטית. הסברנו^{נח}

שניסוך היין קשור לנבואה וניסוך המים לרוח

הקדש, שהיא הבנת ההשגחה הפרטית. מה הקשר

בין אמונה בתורה לאמונה בהשגחה? מהי תורה?

הרבי תמיד מדגיש ש"תורה לשון הוראה"^{נח} –

כל מה שאני לומד הוא הוראה. הבעל שם טוב

אומר^{נח} שכל מה שאני רואה הוא הוראה בעבודת

ה', וממילא כל מה שאני רואה הוא תורה מן

השמים – שמן השמים מורים לי משהו. יש מין

אחד שלא מאמין בתורה מן השמים, בהוראה

מן השמים, וממילא אין לו שום חוש בשמחת

בית השואבה – ההיפך.

איפה שכר ועונש בספירות? [בהיכל הזכות

שבגבורה^{נח}]. השרש הוא במקור הגבורה – "אני

בינה לי גבורה"^{נח}, שכר ועונש שייכים בכללות

לעולם הבא שהוא ספירת הבינה^{נח}. אם כן,

נד תהלים צב, יג.

נה שעה"כ ענין סוכות דרוש ה; פע"ח שער הלולב פ"ב.

נו ויקרא כג, מ.

נז זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

נח שבת קג, ב.

נט סוכה לד, א.

ס ראה הנ"ל הערה לא.

סא זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש 'ירה' (מובא פעמים רבות בשיחות הרבי מליובאוויטש).

סב לוח 'היום יום' ט' אייר.

סג זהר ח"א מא, א (ואילך); ח"ב רמה, א (ואילך); ע"ח שמ"ו (כסא הכבוד) פ"ג.

סד משלי ח, יד.

סה ראה זהר ח"ב כז, ב (בתוספתא) ובכ"מ.

ארבעת המינים

לכאורה, ארבע הכפירות הללו הן ארבעת

המינים. כעת נסביר בפירוט:

לפי האריז"ל^{נז} ההקבלה של ארבעת המינים

כנגד י"ה-ז"ה היא: הדסים כנגד החכמה, י שבשם

– ההדסים נראים כמו עינים^{נח}, "עיני העדה"^{נח};

ערבות כנגד הבינה, ה עילאה – הרקיע השמיני,

של הבינה, נקרא ערבות^{נח}; לולב כנגד ה-ז שבשם,

מח פיה"מ לרמב"ם סוף הקדמה לפרק חלק ("היסוד האחד עשר").

מט בראשית רבה כו, ו; קהלת רבה א, ד.

נ פע"ח שער הלולב פ"א.

נא שם פ"ג.

נב במדבר טו, כד.

נג ראה קהלת יעקב ערך 'ערבות'.

ג. היחס להגשמה ההגשמה בארבעת המינים

פעם למדנו^{טז} את המדרש^{סח} בו חז"ל דורשים את כל המינים על שם הקב"ה – "פרי עץ הדר" זה הקב"ה... 'כפות תמרים' זה הקב"ה וכו'" – ומביאים על כל אחד פסוקים. צריך להסתכל באתרוג ולראות את הקב"ה, להסתכל בלולב ולראות את ה', דווקא בתוך ההגשמה, יש סגולה מיוחדת במינים האלה לראות

דרכם את מי שאמר והיה העולם.

לא זוכר אם אמרנו אז שהתפיסה הזו של חז"ל, שאומרים על ארבעה מינים מוחשיים לחלוטין שכל אחד הוא הקב"ה, לכאורה מעוררת בעיה עם אחד מעיקרי האמונה של הרמב"ם, הכי 'בעייתית' בעיקרים ש"אינו גוף ולא דמות הגוף". הרמב"ם דואג להבהיר לי שמי שחושב שהקב"ה הוא גוף או דמות הגוף הוא אפיקורס^{טז}, ועל זה קמים הראב"ד^ע ועוד^{עב} וצועקים שטובים ממנו כן דימו הגשמה לקב"ה. העיקר הזה הוא הכי בעייתית בכל עיקרי האמונה. אפשר לומר שברור שכל עבודה זרה כופרת בעיקר הזה כי היא נותנת לאלקות איזו דמות. זו גם הבעיה של הנצרות – הגשמה. בהתחלה היו כאלה שלא למדו קבלה בגלל סכנת ההגשמה, לכן הרשב"א רצה להחרים את הקבלה (והוא החרים את המקובל בן זמנו, רבי אברהם אבולעפיא^{עב}). מצד שני הוא גם רצה להחרים את הרמב"ם^{עג}, את החקירה, את

טז תום ודעת מאמר "ארבעת המינים". שיעור י"ט תשרי תשע"ב. ועוד.

סח פסיקתא דרב כהנא פכ"ז אות ט.
סט ראה פיה"מ לרמב"ם סוף הקדמת פרק "חלק"; וראה עוד מו"נ הקדמת ח"ב, ובכ"מ שם.

ע בהשגותיו על הרמב"ם הלכות תשובה פ"ג ה"ד.

עא ראה ספרנו החכמה מאין תמצא חלק ראשון עמ' סה ואילך בביאור שיטת רבינו חסדאי קרשקוש כנגד הרמב"ם.

עב ראה שו"ת הרשב"א ח"א תשובה תקמח.

עג ראה שם תשובות תת"תיח..

לכאורה

ההתבוננות
בארבעת המינים
- בעיקר הדרשה
שכל אחד הוא
הקב"ה - ממש
לא מסתדרת
עם העיקר של
הרמב"ם ששולל
את ההגשמה

בארבעת המינים הערביות שייכות לכפירה בשכר ועונש (גם לפי ההקבלה של המינים למדות הלב, בה שני בדי ערביות הם כנגד נצח והוד, יש להם שייכות לשתי כפות המאזנים, כף זכות וכף חובה, לפיהן נמדדים השכר והעונש).

הלולב הוא כנגד היסוד, שכפי שכבר הסברנו שייך לסוד תחתית המתים – קימת הברית, מ"אבר מת" ל"אבר חי" – ולכן

הלולב בין ארבעת המינים שייך לכפירה בתחתית המתים.

מה נשאר? האתרוג, שהוא המלכות – כנגד האמונה או הכפירה בביאת המשיח, שלמות מלכות בית דוד.

זהו עיקר הדרוש שלנו הערב: יש ארבעה מינים. הגמרא גילתה לנו שנים מהם, ששון ושמחה. מעיון בארז"ל יוצא שארבעה לשונות של שמחה, חדוה-שמחה-ששון-גילה, הם כנגד י"ה-ז"ה (ובפרט, כנגד יסוד אבא, יסוד אמא, יסוד ז"א ויסוד הנוקבא)^{עז}. ששון, שכנגד היסוד, לא מאמין בתחתית המתים – כנ"ל. לפי זה, שמחה לא מאמין בשכר ועונש, כי הוא כנגד הבינה. שניהם כן מדברים על ימות המשיח – כנראה ששניהם כן מאמינים בימות המשיח, במיוחד אם הם שייכים לנצרות, אז הם חושבים שביאת המשיח כבר קרתה. יש לאחד מהם בעיה עם שכר ועונש ולשני יש בעיה עם תחתית המתים (כמובן שהם לא מאמינים בתורה שבעל פה – כל העניין של ניסוך המים בחג). המין שלא מאמין בתורה הוא כנגד החדוה והמין שלא מאמין בביאת המשיח, בגאולה, הוא כנגד הגילה. זהו המבנה, שאפשר כמובן להוסיף אליו בלי סוף.

סו נתבאר באורך בחלק אחר של השיעור, שטרם נדפס.

מה הבעיה עם

התפיסה הזו?
סתם אדם פשוט
שחושב: 'הנה,
הרמב"ם לימד
אותי שה' הוא לא
חכם. אם ה' הוא
לא חכם – הוא
טפש?! אם ה'
לא חסיד – הוא
אכזרי? הוא רע?!

מורה נבוכים.

שוב, לכאורה
ההתבוננות בארבעת
המינים – בעיקר הדרשה
שכל אחד הוא הקב"ה
– ממש לא מסתדרת
עם העיקר של הרמב"ם
ששולל את ההגשמה.

הבעיה בשלילת ההגשמה

מה הרמב"ם רוצה?
שנתבונן שה' הוא לא
חכם, הוא לא חסיד, הוא לא שום דבר שנתפס
אצלי – כי גם זו הגשמה. אין לה' שום מדה
כמו מדות בני אדם. מה הבעיה עם התפיסה הזו?
סתם אדם פשוט שחושב: 'הנה, הרמב"ם לימד
אותי שה' הוא לא חכם. אם ה' הוא לא חכם
– הוא טפש?! אם ה' לא חסיד – הוא אכזרי?
הוא רע?!'. אומר הרמב"ם: 'לא, לא הבנת אותי,
ה' לא חכם וגם לא-לא חכם'. ידיעת השלילה
שוללת גם את השלילה, היא מינוס-מינוס. אם
יוצא לך איזה פלוס מהמינוס-מינוס – ניחא, יש
לך תחושה כל שהיא בידיעת השלילה. מדברים
הרבה על הענין. מצד אחד, 'איני יודע כלום'
ומצד שני 'ידיעתי הייתי'¹⁷. כל הכבוד, נלמד
זכות על הרמב"ם עצמו שהוא ודאי אחז במדרגה
הזו.

אבל לסתם אדם זו בעיה. אין רבותא שהאדם
יחשוב שה' לא טפש, לא חסיד. יש הוה-אמינא
שה' טפש? לא עולה על הדעת שה' טפש ולא
צריך לשלול זאת. אבל כן יש הוה-אמינא שה'
חכם וה' חסיד – כתוב ככה!¹⁸ הכינוי העיקרי
של ה' בגמרא הוא רחמנא, שהוא רחמן. לכן
יש לי הוה-אמינא כזו. אם הרמב"ם בא ואומר
לי לשלול זאת – זו בעיה בתפיסה שלי. ה'

הוא רחמן, ואם הוא בא ואומר לי שה' לא
רחמן – אני חושב שאולי ה' אכזר. זו התגובה
הספונטאנית המתקבלת – דבר קשה מאד. לא
כל אחד מצליח להגיע לשלב השני, שה' לא-
לא-רחמן ולא-לא חכם וכו'.

נאמר במילים אחרות: אצל האדם הפשוט
שלילה של תכונות של רגש ותכונות של שכל מה'
מורידה את ה' לרמה של מוטבע נטו, של טבע.
הוא מבין שיש איזה מין חוק-טבע, מדה כנגד
מדה, שבו הכל מתנהל – הוא מבין שה' מנהל
את העולם בסדר מסוים, כמו פיזיקאי שמבין
שיש חוקי טבע. בתפיסה הזו אפשר עקרונית גם
לחשוב שהעולם קדמון, כמו שהרמב"ם אומר¹⁹,
רק שבכל אופן – הוא מכריע – אני מאמין
בתורה שאומרת שהעולם מחדש. אבל, לשיטתו,
לפי השכל לא בעיה לקבל מי שאומר שאולי
העולם קדמון – קדמון היינו טבע מוחלט,
מוטבע מוחלט. השלילה הזו פשוט מדוקנת את
כל המציאות ממושכל ומורגש ונשאר רק מוטבע.
מוטבע הוא באמת דין, אכזרי, חוקי הטבע הם
באמת ללא רחמים. לאור זאת אפשר להבין
היטב למה רבי חסדאי כל כך התנגד לשלילה
של הרמב"ם, וטען כנגדו שה' הוא אוהב –
העיקר אצל ה' הוא אהבה ורחמנות וכל המדות
שכתוב²⁰. בעצם, שיטת רבי חסדאי מופיעה
באופן מוחשי בתוך המינים, לפי המדרש שהכל
הוא הקב"ה – הכל מדות טובות.

השתלשלות מימין ומשמאל

לשלילת ההגשמה של הרמב"ם יכולה להיות
גם תוצאה בעייתית נוספת: השאלה העיקרית
בפילוסופיה בדורות האחרונים היא האם
מציאות היא נשוא. כלומר, האם האמירה על
דבר (נושא) שהוא 'ישנו' היא נשוא. קאנט אמר
ש'קיום אינו נשוא'. אם אכן 'קיום אינו נשוא'
– אז בסדר, זו תפיסה טובה (שנותנת מקום

¹⁷ עד ספר העיקרים מאמר ב ספ"ל.

¹⁸ עה ישעיה לא, ב ("וגם הוא חכם". ראה רד"ק ומלבי"ם);
ההלים קמה, יז ("חסיד בכל מעשיו").

¹⁹ עו מו"נ ח"א פע"א.
²⁰ עז אור ה' א, ג, ג.

לקו האמצעי – היא מכירה בקיום ה' אך לא נותנת לו גוף.

ארבעה מינים וסוכה

אם כן, דברנו על ארבעה מינים – שלא מאמינים בתורה מן השמים, בשכר ועונש, בתחית המתים ובביאת המשיח – אבל בשביל הרמב"ם יש מין חמישי, מי שלא מאמין בהפשטה בנוסח הרמב"ם, אלא מייחס הגשמה לקב"ה. מנינו בארבעת המינים רק דברים חיוביים שהרמב"ם אומר להאמין בהם. אפשר לומר שהסוג החמישי של המין שייך לסוכה עצמה, שהענין שלה הוא הפשטה – לכן בחב"ד נוהגים לא לשים נוי סוכה, לא 'להגשים' את הסוכה. לעומת זאת, רוב עם ישראל מהדר מאד בנוי סוכה, וכאילו 'מגשימים' את השראת השכינה בתוכה (הסכך עצמו הוא מפסולת גרן ויקב^{פג} והוא נקרא לעתים "פסל"^{פד} – ביטוי מובהק של הגשמה).

בחז"ל יש בפירוש חכם, רבי הלל, שאמר "אין משיח לישראל, שכבר אכלוהו בימי חזקיהו"^{פז} – חכם שחולק על עיקר האמונה במשיח. פעם ישראל שי' אריאל רצה לכתוב ספר על השיטות של גדולי ישראל בנוגע לכל יג העיקרים – כמעט לגבי כל עיקר אפשר למצוא גם גדול בישראל, טוב וצדיק, שיש לו שיטה אחרת והוא כעין 'מין' ביחס לדברי הרמב"ם. כל המינים יכולים להיות טובים – זו שיטת העוללות אפרים, שהופך את המינים האלה בגמרא למצוות מן התורה ולדברים טובים.

שוב, הכי קל להבין זאת בנוגע להגשמה

להוכחה האונטולוגית למציאות ה' – נושא גדול שלא נאריך בו עכשיו). אבל אם קיום הוא כן נשוא, אם זהו תואר של ה', תכונה נוספת על הנושא – הרי צריך לשלול מה' את כל התכונות ממילא, מי ששולל כל תכונה – שולל גם את הקיום של ה', וטוען שהוא לא נמצא.

כל סוגי המינות שהזכרנו עדיין לא נוגעים במציאות ה', הם לא אתאיזם. אפילו כפירה בשכר ועונש לא אומרת שאין בורא. אבל תכלית שלילת ההגשמה – לפי הפילוסופיה הראשונה, בה קיום הוא כן נשוא (צריך לבדוק מה הרמב"ם סובר בענין^{נז}) – יכולה להגיע לכפירה במציאות ה'. כאילו נאמר שרמב"מיסט 'עד הסוף' יכול להיות על דרך הפתגם החסידי "עמק מתנגד אפיקורס"^{נט} – לא להאמין בכלל בה'.

כל דבר, גם קו הימין וגם קו השמאל, משתלשל למטה ויכול להגיע עד לקליפות (כלשון חז"ל^{נח} על אברהם ש"יצא ממנו ישמעאל" ועל יצחק ש"יצא ממנו עשו"). האריז"ל אומר^{נא}

שרש הרמב"ם הוא בפאה השמאלית של האדם העליון – וקו שמאל יכול להשתלשל עד לכפירה במציאות ה'. לעומתו, ההתדרדרות של קו הימין היא להגשמה ונתינת גוף לה' (שרש הרמב"ג, לפי האריז"ל, הוא בפאה הימנית – הרמב"ן עסק בקבלה, שעד הפשטה של החסידות היה מרובה בה חשש ההגשמה, כנ"ל). התורה שייכת

עח אכן הרמב"ם שולל גם את קיומו מציאותו של ה' במובן בו אנחנו מגדירים קיום – ולכן ה' "נמצא לא במציאות" – אך הדבר נותן לו יותר קיום, שהרי כל מציאות מוכרת לנו היא אפשרית המציאות ואילו ה' הוא מחויב המציאות (ראה ריש הלכות יסוה"ת ובספר החכמה מאין תמצא עמ' כח"כט, וש"נ), ואכמ"ל.

עט רמ"ח אותיות אות קיג.

פ ספרי על דברים ו, ד.

פא שער הגלגלים הקדמה לו.

פב סוכה יב, א.

פג סוכה יד, ב (וברש"י שם ד"ה "פסל"); יח, א ועוד.

פד סנהדרין צט, א. וראה באורך התועדות ליל פורים תשע"ח.

כל סוגי המינות
שהזכרנו עדיין
לא נוגעים
במציאות ה', הם
לא אתאיזם. אבל
תכלית שלילת
ההגשמה יכולה
להגיע לכפירה
במציאות ה'

אחד אגוצנטרי לחלוטין. המהרש"א, בסוגיא שלנו, אומר שיש עוד דוגמה לכך בחז"ל. במסכת סנהדרין כתוב^א שחמשה תלמידים היו לאותו האיש – מתאי, נקאי, נצר, בוני ותודה^ב. כדי להתאים למקובל אצל הנוצרים, שהיו שנים עשר תלמידים, מסבירים שחמשה הם אלו שנהרגו. כאשר באו להרוג אותם כל אחד מהם הביא פסוק כהוכחה שלא ראוי להרוג אותו וענו לו בפסוק שכן ראוי להרוג אותו. ממוצע השמות שלהם – **מתאי נקאי נצר בוני תודה**^ג – הוא ממזר. חז"ל אומרים^ד שאותו האיש היה ממזר וכך גם כל תלמידיו. תכונת הממזר היא עזות דקליפה^ה, כי הוא נולד מתוך עזות. בקליפה העזות היא עבודה זרה, לכן לממזר יש נטיה לעשות ממישהו עבודה זרה, כמו שעשו מאותו האיש. לכן התכונה

א צא סנהדרין מג, א (בהשמטות הצנוורות). וזה לשון הסוגיא: ת"ר חמשה תלמידים היו לו לישו מתאי נקאי נצר ובוני ותודה אתיוהו למתי אמר להו מתי יהרג הכתיב [תהלים מב, ג] מתי אבוא ואראה פני אלהים אמרו לו אין מתי יהרג דכתיב [שם מא, ו] מתי ימות ואבד שמו אתיוהו לנקאי אמר להו נקאי יהרג הכתיב [שמות כג, ז] ונקי וצדיק אל תהרוג אמרו לו אין נקאי יהרג הכתיב [תהלים י, ח] במסותרים יהרג נקי אתיוהו לנצר אמר נצר יהרג הכתיב [ישעיה יא, א] ונצר משרשיו יפרה אמרו לו אין נצר יהרג דכתיב [שם יד, ט] ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב אתיוהו לבוני אמר נצר בוני יהרג הכתיב [שמות ד, כב] בני בכורי ישראל אמרו לי אין בוני יהרג דכתיב [שם, כג] הנה אנכי הורג את בנך בכורך אתיוהו לתודה אמר תודה יהרג הכתיב [תהלים ק, א] מזמור לתודה אמרו לו אין תודה יהרג דכתיב [שם נ, כג] זובח תודה יכבדני.

ב המושג "חמשה תלמידים" מופיע בקדושה אצל רבן יוחנן בן זכאי (אבות פ"ב מ"ח) וגם אצל רבי עקיבא, אחרי שנהרגו כד אלפים תלמידיו הראשונים (ראה יבמות סב, ב). כתוב (ראה פ"ח שער ספה"ע פ"ז וקהלת יעקב ערך 'יוחנן בן זכאי') שחמשת תלמידי ריב"ז הם בסוד ה חסדים וחמשת תלמידי ר"ע הם בסוד ה גבורות ממוקקות. באותו אופן יש לומר שיה תלמידי אותו האיש שנהרגו הם ה גבורות קשות. הכי בולט שהאחרון, "תודה", שייך לספירת ההוד. גם מי שקודם לו, בוני, הוא בסוד "ברא כרעא דאבהו" (ע"פ עירובין ע, ב) השייך לנצח, רגל ימין.

ג כשמצרפים לשמות הנ"ל את **ששון שמחה** – הגבורים' שלנו – עולה הכל 2444, **תורה** ברצוא ושוב (וכידוע **תורה** עולה "**רצוא ושוב**"), היינו הכפירה בתורה. כשמצרפים גם את רבם של התלמידים, **ישו**, ממוצע ח השמות הוא **משה** – היינו הכפירה במשה רבינו, נותן התורה!

ד סנהדרין סז, א (בגירסה הלא-מצונזרת)..

ה רש"י קידושין מט, ב ד"ה "עזות". ובכ"מ.

– מי שמאמין בהגשמה יכול להיות אפיקורס, "מין" בלשון הרמב"ם, או צדיק גמור, כפי שכותב הראב"ד (שהזכרנו לעיל) ש"כמה גדולים וטובים ממנו [מהרמב"ם] הלכו בזאת המחשבה". כנראה צריך לעשות שלום ביניהם. רבי נחמן אומר^פ שיוסף הצדיק הוא שעושה שלום בין שיטות מנוגדות. באמת מתאים ליוסף הצדיק להיות גם נגד הגשמה וגם בעד הגשמה בעת ובעונה אחת. זהו בדיוק התיאור של יוסף הצדיק. כתוב^פ שהברית היא הפסל של הקדושה – היא הצלם, והרי משתמשים במלה "צלם" גם בשביל עבודה זרה.

לחפש את עצמי בתורה

עבודה זרה – ראשי תיבות ע"ז בכל מקום – היא העזות של הקליפה. אבל יש גם עזות

דקדושה – בה פותח הטור וגם שו"ע אדה"ז, "הוי עז כנמר"^פ – "הוי עז לעמו יתן"^פ. "אין עז אלא תורה"^{פט} – ה' יתן לנו "תורה חדשה"^צ. בשביל לומר "תורה חדשה" צריך הרבה עזות. המהרש"א כותב

בפירוש שהמינים עושים

צחוק מהתורה. איך? בעובדה שהם דורשים את השמות שלהם בתוך התורה. הוא אומר שסימן מובהק של אפיקורס הוא הטענה שהתורה מדברת עלי – המינים ששון ושמחה טוענים שאם כתוב ששון ושמחה בתורה הכוונה אלי. זו התכונה הראשונה של אפיקורס – שעושה צחוק בכך שמייחס מה שכתוב בתורה אליו, כל

פ לה לקו"פ – נתבאר באריכות בחלק אחר של השיעור שטרם נדפס.

פו ראה שיעורים בסוד ה' ח"ד עמ' נ"ט.סא.

פז אבות פ"ה מ"כ.

פח תהלים כט, יא.

פט שה"ש רבה א, כג.

צ ויקרא רבה ג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

המינים עושים צחוק מהתורה. איך? בעובדה שהם דורשים את השמות שלהם בתוך התורה

בכלל לא ברור שכל הסיפור עם חמשת תלמידי אותו האיש הוא בדיחה - אני יכול לקרוא את הגמרא הזו ברצינות

תופעה 'אקראית' יש מציאות בקדושה - בעל המצודות אומר הרבה פעמים על פסוק ש"כפל הענין במלות שונות". אמנם הרבה צועקים עליו, כולל המלבי"ם, ובוודאי בפנימיות התורה. אצל רבי נחמן מברסלב, שיום ההילולא שלו בסוכות,

השאלה הזו מתאימה לסיפור החכם והתם - החכם יאמר שהכל כאן דברי היתולים, אבל התם ילמד הכל בתמימות. כאן, בשביל לעשות מהם לצים, אפיקורסים, צריך לומר שמה שהם שמו אליו לב בתורה לא נכון, לא רציני - אבל אצל התם הכל רציני! מדת התמימות שייכת להוד, ובאמת יש בה סכנה שמרוב תמימות "הודי נהפך עלי למשחית"^{טז}.

למצוא את השרש של כל יהודי

בקיצור, כל הדברים האלה הם 'ניט פשוט', לא פשוט. הכי פלאי איך שבפשטות העוללות אפרים עושה משני האפיקורסים האלה מצוות, ויש פה ויכוח תורני אמתי בין המצוות - מה יותר חשוב. מה הנקודה כאן? מה יוצא מכל השיעור? הווארט הפנימי הוא שלכל אחד מישראל יש שרש בקדושה - גם אצל מי שנמצא בירידה הכי גדולה, אפיקורס לפי ההגדרות בהלכה, שרש נשמתו הוא בקדושה. העוללות אפרים בפירוש שלו חושף את השרש הנעלם של שני המינים, ששון ושמחה, במצוות בתורה. באותו אופן, לכל דעה של יהודי יש שרש בקדושה - דעה כזו בדברי חז"ל, מצוה או השקפה ממנה היא משתלשלת^{טז} (ודווקא התודעה הזו מגלה כי "אין עוד"^{קא}, "אפילו בחללו של עולם"^{קב}, וכי

הראשונה של יהודי צריכה להיות "עז כנמר", "זה לעומת זה" כנגד העזות דקליפה. כל הדיונים בגמרא עם מינים מבוססים על פסוקים, כי המינים הנוצרים מחפשים בכל הפסוקים רמז לאותו האיש - מכך מתחיל חיפוש עצמם בפסוקים.

אבל אני שואל על עצם הטענה - מה, אסור לדרוש פסוקים על עצמך?! רבי מאיר דרש שמות^{יג} - האם צדיק לא יכול לדרוש על עצמו? רבי נחמן דרש על עצמו^{יד} את הפסוק "נחל זבע מקור חכמה"^{טז}. כל הדברים האלה לא פשוטים. בכלל לא ברור שכל הסיפור עם חמשת תלמידי אותו האיש הוא בדיחה - אני יכול לקרוא את הגמרא הזו ברצינות, להבין שכך דנו אתם בבית דין בו דנו אותם למיתה. הם רצו להוכיח לבית דין מפסוקים שאסור להרוג אותם ובית דין הוכיח מפסוקים אחרים שכן צריך להרוג אותם. אין בגמרא שום רמז שהכל היה צחוק - שהם עשו צחוק מהתורה ובית דין עשה צחוק מהם. שוב, כמו שהזכרנו, המפרשים שואלים 'האם אלו היתולים?' - אפשר לומר שהכל רציני.

גם כשאני קורא את הלימוד של המינים ששון ושמחה, אם אני תם אני קורא ברצינות - לא כתוב שזו בדיחה. בשביל לומר שזו בדיחה צריך לעשות דבר שאצלי הוא מאד חמור - לומר שהתופעה שהם מתייחסים אליה היא לא רצינית, שסתם פסוק אחד מקדים את הששון לשמחה ופסוק שני מקדים את השמחה לששון, באופן אקראי. בדיחה היא יחוס חשיבות מדומה למשהו, לאיזו תופעה, וכדי לשלול אותה אומרים שכל מה ששמת אליו לב הוא באקראי. אבל לומר אקראי על משהו בתורה יותר גרוע מהכל! צריך להסתכל בכל המפרשים ולמצוא הסבר בפסוקים שלנו. בכל אופן, גם לאמירה שיש

צט דניאל י. ח.

ק - כשם שלכל יהודי יש אות ואף פסוק בתורה - ראה באורך מדור קול שמחה לפרשת האזינו (נפלאות האזינו תשפ"ד).

קא דברים ד, לט.

קב דברים ובה ב, כז.

צו יומא פג, ב.

צז ראה ח"י מוהר"ן קפט.

צח משלי יח, ד.

יחד כל היהודים – חז"ל מלמדים^{קה} שארבעת המינים הם "אגודה אחת" של כל סוגי הנשמות בעם ישראל מהצדיקים הגמורים, בעלי התורה והמעשים הטובים, ועד לאלו שאין בהם לא טעם ולא ריח, ומוסיפים ש"דאויים כל ישראל לישב בסוכה אחת"^{קד}. לכן, סגולה מיוחדת בזמן הזה לעסוק בחיבור של כל סוגי היהודים, ומתוך כך לגלות את השרש הקדוש גם של היהודים הירודים והנדחים ביותר ולאסוף אותם חזרה אל שרשם ומקורם בעם ישראל.

קה ויקרא רבה ל, יב.
קד סוכה כז, ב.

כל מציאות שהיא נכללת בקדושה^{קג}. השרש איננו מכשיר את הענף שהתדרדר כאן למטה, אבל חשוב לדעת שיש כזו שרש למעלה, וכאשר זוכים לגלות גם בעולם שלנו את השרש הזה ודאי עושים תיקון גדול לנשמה הזו (בחייה או גם הרבה דורות לאחר מכן).

בחג הסוכות, "חג האסיף"^{קד}, מתאספים

קג וראה עיר וקדיש פ"ט (עמ' שכא) כיצד פעם התחוללה מהומה מחוץ לחדרו של רבי אהרן מבעלז, וכאשר שלח את המשמש לבדוק במה דברים אמורים סיפר המשמש שנאמרו שם דברי מינות מפיו של פוחז קל דעת (והחסידיים השיבו לו וכו'), בטל רבי אהרן את דבריו במחוי' יד והפטיר: "עה, הוא אמר 'אין עוד מלבדו'".
קד שמות לד, כב.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ ברית מילה היא 'חתונה ראשונה' – יחוד של הצורה עם החומר.
- ◆ מדת הבינונים היא שמחה בעבודת ה' (בהיותי עבד המלך) ומדת הצדיקים היא שמחה בה' עצמו (בהיותי "חלק אלוה ממעל ממש").
- ◆ ניסוך היין כל השנה הוא שמחה הנעלמת בתוך העבודה; ניסוך היין בחגים הוא שמחה גלויה בלב בתוך עבודת ה'; ניסוך היין בסוכות הוא שמחה הממלאת את הלב ועוברת על גדותיו.
- ◆ הרמב"ם פרט יג עיקרי אמונה – שאין תלות ביניהם – ובכך אפשר מגוון רחב של מינים ואפיקורסים.
- ◆ אמונה בתורה מן השמים כרוכה באמונה בהשגחה פרטית – אמונה שבכל מה שאני רואה יש תורה-הוראה מן השמים.
- ◆ ההדס הוא כנגד המין הכופר בתורה; הערבה היא כנגד המין הכופר בשכר ועונש; הלולב הוא כנגד המין הכופר בתחית המתים; האתרוג הוא כנגד המין הכופר בביאת המשיח.
- ◆ שלילת כל התארים מה' גורמת לבלבול אצל יהודי פשוט.
- ◆ שלילת תארי שכל ורגש מה' נותנת מקום לתפיסת האלקות כחוקי-טבע נוקשים.
- ◆ תכלית שלילת ההגשמה עלולה להגיע לאתאיזם.
- ◆ הגשמה יכולה להיות שייכת לאפיקורס או ליהודי טוב ותמים.
- ◆ כמעט בנוגע לכל אחד מעיקרי האמונה יש גם שיטות חולקות אצל גדולי ישראל.
- ◆ העזות דקליפה – של עבודה זרה – היא לימוד תורה אגוצנטרי המחפש את הלומד בתוך התורה.
- ◆ העזות דקדושה שמגלה תורה חדשה לומדת בתמימות את כל התורה.
- ◆ לכל יהודי – גם הרחוק ביותר – יש שרש בתורה וחשיפת השרש שלו פועלת בו תיקון.

שיעור

כתר שם טוב אות צא

"בכחך עשה!"

קיצור מהלך השיעור

לימוד כתר שם טוב בשבת האחרונה נגע בתורה יסודית העוסקת בפסוק ממגלת קהלת הנקראת בחג הסוכות. קוטב הדברים הוא יחוד המחשבה עם המעשה – יחוד שעלינו להאמין בו וכך לעשותו ולייחד קוב"ה ושכינתיה בתחתונים.

"בכחך עשה"

מבנש"ט. פירוש הפסוק כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה וגו', במגלת קהלת – שקוראים בחג הסוכות^א – כתוב "כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה וגו"^ב. כח הוא פעמיים יד, כך שאפשר לפרש בפשטות שהפסוק אומר – מה שאתה יכול ורוצה לעשות ב"ידך", יד אחת, תעשה בשתיים ידים^ג, עם כל הכח ובאופן הכי שלם. אכן, הבעל שם טוב יפרש את הכח בפסוק לא על שתי ידים, כוחות המעשה, אלא על יחוד

המחשבה עם המעשה (אלא שגם המחשבה והמעשה הם שתי ידים, בסוד "אף ידי יסדה ארץ [מעשה] וימיני טפחה שמים [מחשבה]"^ד, כלשון השגור "יד שכלו"^ה). זו תורה יסודית של הבעל שם טוב, ששייכת במיוחד לשנה הבאה עלינו לטובה, שנת תשפ"ד – כמו שהיה כתוב במכתב לראש השנה – העולה כח ברבוע, כח פעמים כח, יחוד שלם של כל כח המחשבה וכח המעשה. זהו המאפיין העיקרי של "פעלת צדיק", שבכל מעשה שלו מחדיר את כח החיים של הנשמה.

עבודת חנוך

כי ענין חנוך מט"ט שהיה מייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה על כל תפירה הוא,

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאיל גלעדיץ לא מוגה. שבת תשובה תשפ"ד – כפ"ח.

א הגהת הרמ"א על שו"ע או"ח תצ, ט.

ב קהלת ט, י.

ג סוד הידים מופיע בספר קהלת גם ביכח עתים שבו – עליהם דורשים "בידך עתתי" (תהלים לא, טז) – יד עתים לטובה ויד עתים לרעה (קהלת ג, א"ח). יד בגימטריא דוד – שם אביו של שלמה, מחבר קהלת.

ד ישעיהו מח, יג.

ה ראה לדוגמה מו"נ ח"א פל"א.

חנוך, הדור השביעי־החביב לאדם הראשון, נתעלה בעבודתו ובחייו נעשה מלאך¹ – "שרו של עולם"², עולם היצירה, מטטרו"ן (ש"שמו כשם רבו"³). מה היתה עבודתו? כתוב⁴ שהוא היה "תופר מנעלים" ועל כל תפירה ותפירה היה מייחד יחוד – חנוך עסק בעבודת היחודים, העבודה שנשארת לאחר סיום עבודת הבירורים⁵. על מי עוד כתוב

שהיה **תופר**? "בן פורת יוסף"⁶ – יוסף הצדיק פותר חלומות על ידי שהוא **תופר** את האותיות־הרעיונות של החלום בסדר הגיוני⁷. **חנוך** בגימטריא **פד** – מספר שקשור לתיקון הברית (כדברי האריז"ל⁸)

שאדמו"ר הזקן מביא גם בתניא⁹) – קשר מובהק ליוסף הצדיק, שומר הברית. כח הברית לתפור ולחבר הוא־הוא הכח לעשות יחוד (פנימיות כח הדעת¹⁰). השרש הכי חשוב בלשון הקדש שעולה **חנוך** הוא **ידע** – "והאדם **ידע** את חוה אשתו"¹¹.

בדורות הראשונים של הבריאה חיי חנוך הם

האמן המיוחד
היה גוי – הוא עשה כפי הבנתו והרבי ייחד את המחשבה עם המעשה

יחוד המחשבה והמעשה

הבעל שם טוב מסביר את עבודת היחודים כיחוד המחשבה עם המעשה: דהמחשבה נק' א"ס, הוי', והמעשה הוא אדנ"י, וכאשר מחבר המעשה עם המחשבה בעת עשיית המעשה נק' יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. יחוד המחשבה והמעשה הוא יחוד שם הוי' ושם א־דני (העולים יחד **צא** – מספר התורה הזו בכתר שם טוב, בהשגחה פרטית – **אמן** וכו'). **מחשבה־מעשה** עולים יחד 770 – כנראה שזהו מקום טוב ללמוד איך לעשות זאת... – כך שהממוצע ביניהם הוא **שכינה** (כלשון השגור בכמה מקומות על חנוך ש"בכל תפירה ותפירה היה מכוון לשכינה"). על המעשה אין תואר נוסף חוץ משם אדנות, אבל לגבי המחשבה מוסיף הבעל שם טוב שהיא נקראת אין סוף – **אין סוף** בגימטריא **אור**, ה־דז שיש בכל דבר, כידוע מהבעל שם טוב¹². המעשה הוא סופי ומוגבל ועבודת היחודים היא לחבר אותו עם המחשבה האין סופית.

וזוהו שכתוב כל אשר תמצא ידך לעשות בכח"ך עש"ה, רוצה לומר כי המחשבה נקראת חכמה כח מה, ותעשה המעשה בכחך, שהיא המחשבה, לחבר שניהם.

הרבה פעמים הבעל שם טוב מדבר¹³ על יחוד המחשבה עם הדבור, בסוד "מי [הבינה־המחשבה] זאת [המלכות־הדבור] עולה מן המדבר [הדבור]"¹⁴, אבל כאן היחוד הוא של

1 ויקרא רבה כט, יא.
2 מדרש אגדה על בראשית ה, כד.
3 חולין ס, א (ובתוס' ד"ה "פסוק זה שר העולם אמרו" שם).
4 ט סנהדרין לח, ב.
5 הובא בשם מדרש בעמק המלך שער קרית ארבע פצ"ד; של"ה רפה, ב; עשרה מאמרות מאמר "אם כל ח"י ח"ג סכ"ב ועוד.
6 יא **הטבע היהודי** מאמר "תיקון הדעת" פ"ב (עמ' רב).
7 יב בראשית מט, כב.
8 יג אה"ת במדבר ח"ד, הוספות לפרשת מטות, ד"ה "החלצו".
9 יד תקוני התשובה פ"ב ופ"ד; שער היחודים ותיקון עונות פ"ד.
10 טו אגה"ת פ"ג.
11 טז ראה **סוד ה' ליראוי** ש"א פ"ג (ובשיעורים בסוד ה' ליראוי ח"ג); ספר הנפש פ"ז.
12 יז בראשית ד, א.

יח תהלים קמה, ט.
יט הוספות לכש"ט (קה"ת) סעיף לז.
כ כש"ט (קה"ת) ח"א סעיפים ב, סד"א, רד"ב; ח"ב סעיף תה. ועוד.
כא שש"ג ג, ו; ח, ה.

כאשר האדם

מאמין טוב
שישאל שאלות,
שהרי "לא הבישן
למד", ויבקש
הדרכה מרבו
כיצד להבין
וליישם את מה
שהוא מאמין בו,
אך "אם אינך
מאמין" השאלות
הן שאלות כפירה
שמביאות לשאול

שלום מבעלז את בית הכנסת המפואר שלו, עם כוונות בכל העשיה, הוא הביא אמן מיוחד מוינה לעשות את העיטורים של ארון הקדש, תוך שהוא הסביר לו בפרטי פרטים מה לעשות. נכדו, רבי יששכר־דוב מבעלז (אביו של רבי אהרן מבעלז, שהיה בטל אליו בתכלית^{לב} – דוגמת בטולו של הרבי הרש"ב לאביו הרבי המהר"ש שהיה לגביו כ"בן שנעשה עבד"^{לד}), אמר 'סבא חשב שאף אחד לא ישיג את שהכניס בציורים אלו, אך ברוך ה' שיש לו נכד שהשיג את כוונות הציורים'.

בפשטות, האמן המיוחד היה גוי – הוא עשה כפי הבנתו והרבי ייחד את המחשבה עם המעשה (אפשר להזכיר בנידון גם את הסיפור הידוע^{לה} שהמגיד ממעזריטש ראה כלי והכיר מתוכו שהאמן סומא בעינו האחת, משום ש"כח הפועל בנפעל" – האמן לא כיוון כוונות בעשית הכלי, אבל מחשבתו היתה מרוכזת בעשיה כדי לעשות אותו באופן מסוים ולכן תכונותיו ניכרו במעשה).

להאמין ביחוד

סיום הפסוק – שצריך להבין את הפשט שלו – הוא "כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה^{לה} בשאול אשר אתה הלך שמה". הבעל

המחשבה עם המעשה. בערכי הכינויים של הקבלה מחשבה יכולה להיות גם בבינה^{כב}, גם בחכמה (כבלשון הזהר "מחשבה ויובלא תדין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{כג}, מחשבה היא אותיות חשב-מה, כמו שחכמה היא כח-מה^{כד}) ואפילו בכתר^{כה} (כמו שהבעל שם טוב אומר שבמקום רצונר-מחשבתו של אדם שם הוא נמצא^{כז}). ביחוד המחשבה והדבור המחשבה היא הבינה, כנ"ל, אבל ביחוד המחשבה והמעשה אומר הבעל שם טוב בפירוש שהמחשבה היא החכמה – סוד

"כלם בחכמה עשית"^{כח}, "אבא יסד ברתא"^{כט}.
שוב, כאשר אדם עושה משהו בידו, בפועל ממש, עליו לייחד בו גם את "כחך", כח המחשבה-החכמה שלו. מי אצל רבותינו נשיאינו עשה עבודה ביד? הרבי המהר"ש עסק באמנות-יד^{כט} – הוא גילף ובנה דברים – וודאי כשהוא עסק באמנות הוא ייחד עם עבודת היד שלו שמאת המחשבה-הכוונה. המקור העיקרי לכך הוא האמנות הכי קדושה שנועדה לעשות לה' דירה בעולם – אמנות מלאכת המשכן, בה כתוב "לחשב מחשבת לעשות בזהב בכסף ובנחשת"^ל. אפשר לעשות בעצמך ביד, ואפשר גם לייחד את היחוד כאשר איש אחד חושב ואיש אחר עושה. כך מסופר^{לא} שכאשר בנה הרבי השר-

לב ראה באריכות בכל פ"ד שם.

לג חתן עם הכלה הערה קעה (עמ' רעט). וראה ספר התולדות אדמו"ר מוהרש"ב פרק "דברי ימי חיינו".

לד ראה שער האמונה סוף פכ"ז; מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך עמ' קפד.

לה הצירוף כאן של "חשבון ודעת וחכמה" מעיד שבפסוק ה"חשבון" הוא הבינה (ולא המחשבה-הכתר שנתבאר בפנים) המצטרפת לדעת ולחכמה – צירוף המוחין כאן הוא הוי, הצירוף המוליד את היראה, אך לפני כן ישנו ה"מעשה" שכנגד המלכות, וממילא יש כאן צירוף שם הוי' ההוי – הצירוף של חדש אלול, לו שייך 'חוש המעשה'; החוש המלמד כיצד לייחד את המחשבה עם המעשה (וראה שיעור ח' אלול תשס"א).

כב זהר ח"ג רכט, ב; זהר חדש (מרגליות) לד, ב.

כג זהר ח"א קכג, א.

כד זהר ח"ג כח, א; זהר חדש לד, א; הקדמת תקו"ז ד, א. ובכ"מ.

כה ע"ח של"ט פ"א.

כו כש"ט (קה"ת) סעיפים רח, רל, רפג.

כז תהלים קד, כד.

כח זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

כט ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש עמ' 21.

ל שמות לא, ד.

לא עיר וקדיש פ"ד (עמ' קעא).

הקשר הטוב

בין איש לאשתו
מתחיל באמונה
שלמרות שמדובר
באנשים שונים
עם דעות שונות
אפשר להגיע
ליחוד אמת
ביניהם וכך לחולל
יחוד קוב"ה
ושכינתיה בעולם
הזה

שם טוב מקצר זאת כאן
ל'כי אין בשאול':

כי אין בשאול, ותיבת
אין משמש למעלה
ולמטה, רוצה לומר שאם
אינך מאמין בזה ותשאל
ותסתפק בזה, אז אין
בשאול דעת וחשבון כו'.

הבעל שם טוב אוהב
לדרוש את המלה "אין"
בפסוקים – בדרך כלל
הוא דורש אותה בסוד
ה"אין", אבל כאן הוא
דורש שהיא נכפלת: אם

"אין" את החלק הראשון של הפסוק אזי "אין
מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול וגו'". הביטוי
שלו הוא לא 'שאם אינך מייחד את המחשבה עם
המעשה', אלא "שאם אינך מאמין בזה ותשאל
ותסתפק בזה" – העיקר כאן הוא האמונה.

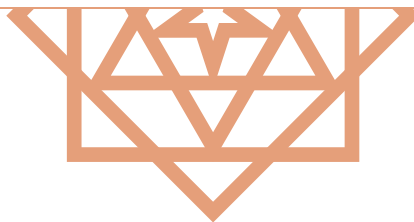
בניסוח כאן הוא רומז ש"שאול" הוא גם
לשון שאלה – כאשר האדם מאמין טוב שישאל
שאלות, שהרי "לא הבישן למד"^ל, ויבקש הדרכה

מדברו כיצד להבין וליישם את מה שהוא מאמין
בו, אך "אם אינך מאמין" השאלות הן שאלות
כפירה שמביאות לשאול.

במה צריך להאמין? הרבי מקאמרנא הרבה
פעמים מביא את לשון הבעל שם טוב ומפרש
אותה, וכאן הוא מפרש^ל שאדם צריך להאמין
שבתוך מה שהוא עוסק בו קיים ניצוץ קדוש
שעל ידי היחוד עם המחשבה הוא פודה אותו.
'כל הכבוד' על הפירוש, אבל בפשטות לא מדובר
בתורה הזו בכלל על עבודת הבריודים אלא
רק על עבודת היחודים – העבודה בה עסק
חנוך והעבודה שנשארת לעתיד לבוא. מהי, אם
כן, האמונה עליה מדובר כאן? האמונה ביחוד
עצמו – אמונה שאפשר באמת לייחד את
המחשבה, הרוחנית והאין סופית, עם המעשה
הגשמי והמוגבל. עבודת היחודים הקיימת בפועל
אצל כל אחד היא הקשר הטוב בין איש לאשתו
("והאדם ידע את חוה אשתו", כנ"ל) – קשר
שמתחיל באמונה שלמרות שמדובר באנשים
שונים עם דעות שונות אפשר להגיע ליחוד אמת
ביניהם וכך לחולל יחוד קוב"ה ושכינתיה בעולם
הזה, תכלית בריאת העולם.

לז הובא בכש"ט המבואר עפ"י אוצר החיים קדושים
קסד, ד ונתיב מצותיך נתיב אמונה שבילג אות כג.

לז אבות פ"ב מ"ה.

שיעור

לימוד ושליחות בתורה

"אין לנו פנאי"

קיצור מהלך השיעור

ב'קיצור' שהתקיים בשבת תשובה נפתחה התוועדות צפרא דשבתא **בחזרת-מאמר** על ידי חתן בר-מצוה. בהתאם לכך, הרב פתח בהסבר קצר **למדרש** המובא במאמר. תוכן הדברים שייך במיוחד ליום **שמחת תורה**, בו מפטירים בדברי ה' ליהושע **"והגית בו יומם ולילה"** ועוסקים בהכנה לשנה של לימוד תורה ושל שליחות.

— "אין לנו פנאי". "פנאי" הוא גם לשון פנים^ד — החוויה של "אין לנו פנאי" גורמת לכך שאין לנו פנים לעיסוק בתורה, אנחנו לא מסוגלים לפנות אל התורה "פנים בפנים" באופן מלא. כתוצאה מכך גם 'אין לנו פנים'^ה לעמוד מול הקב"ה, שהרי איננו עוסקים בתורתו יומם ולילה כמצווה עלינו.

ד ראה ספרא בחקתי ד, ד. ובכ"מ.
ה וראה פיוט "מרוזים צרכי עמך" בתפילת נעילה.
ו אכן, כאשר עושים משולש מ"ס האותיות של "אין לנו פנאי":

א
י
ל
נ
פ
נ
א
י

רואים שהפנות (אפי, סוד ר"ת "פּוֹתַח אֶת יָדְךָ", בגימטריא **אמן** וכו') ביחד עם האות האמצעית הן המלה **פנאי!** ללמד שגם מי שאין לו פנאי רוב היום יכול להיות בעת הלימוד פנוי אליו לגמרי ולהפנות פנים לתורה.

לימוד תורה ועבודת הבריורים

במדרש תהילים^א כתוב "אמר ישראל לפני הקב"ה 'רבונו של עולם רוצים אנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי'". המדרש הזה הוא היסוד של המאמר עליו חוזרים בבר-מצוה^ב — כמו ששמענו כעת — בגלל התשובה של ה', "אמר להם הקב"ה קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגעים בתורה יומם ולילה" (וכפי שלמדנו בעבר באריכות^ג). אבל כעת נתייחס רק לטענה של בני ישראל

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעד: לא מוגה. יום שבת תשובה (ח"א) תשפ"ד - כפ"ח.

א מדרש תהלים א. ב.

ב ד"ה "איתא במדרש תילים" תרנ"ג.

ג נדפס בהוצאת גל עיני בחוברת ביאורים על המאמר בכמה מהדורות (ועיי"ש בהרחבה ובאופנים נוספים גם באמור לקמן).

הרצון לעסוק בתורה יחד עם הדחק של "אין לנו פנאי".

ולמה, באמת, "אין לנו פנאי"? "אין לנו פנאי" בגימטריא רפח – סוד רפח הניצוצות שנפלו בשבירת הכלים. ה' יתברך, "יוזם השבירה ומתכנן התיקון"¹⁰, ברא עולם שיש בו ניצוצות שצריכים לברר, ומתברר שבירור הניצוצות לא קורה כשאני יושב בבית המדרש והוגה בתורה יומם ולילה – אני צריך לצאת למציאות, להלחם ולעסוק בבירורים, כמו שהושע צריך לכבוש את הארץ מעממי כנען. בכל זאת, הקב"ה לא מוותר – הוא תובע "והגית בו יומם ולילה" – אבל הוא גם יודע ש"אין לנו פנאי", הוא הפיל לעולם את רפח הניצוצות שאנחנו צריכים לברר... התביעה גורמת לנו לרצות לעסוק בתורה יומם ולילה, ודווקא דרך הרצון יחד עם המציאות בה "אין לנו פנאי" אפשר להגיע לשרש יותר גבוה של התורה.

שליחות וחשש מרמאות

סופי התיבות של "אין לנו פנאי" הם המלה נוי (אותיות יון הפוך, עיקר הכח של בירור יפי יון – בירור רפח ניצוצות הנ"ל¹¹). בשמונת לשונות הפיל¹² "נוי" הוא היפי שמכוון כנגד ספירת הנצח – הבטחון העצמי הפעיל והיוזם. בספר יצירה הנצח הוא "עומק רום", ובהקבלה לעשרת הדברות¹³ הוא מכוון כנגד "לא תגנב"¹⁴. כל גניבה מתחילה מגניבת דעת, מרמאות, ששייכת לתיקון "עומק רום".

חסידים אומרים שהסיכום של כל ספר

החיוב להתייגע בתורה יומם ולילה, "והגית בו יומם ולילה"¹⁵, נאמר ליהושע בן נון, כמו שקוראים בהפטרה בשמחת תורה. יהושע בן נון מכניס את העם לארץ וצריך להלחם, לכבוש את הארץ ולחלק אותה – לא יהיה לו פנאי לעסוק בתורה יומם ולילה. אם כן, למה ה' מצוה אותו "והגית בו יומם ולילה"? כנראה שה' רוצה להוציא ממנו את התשובה הזו בעצמה – "רוצים אנו... אבל אין לנו פנאי".

מה המעלה בתשובה הזו? ראשי התיבות של "אין לנו פנאי" הם אלף (וגם אמצעי התיבות "אין לנו פנאי" בגימטריא אלף). התורה שלנו, כידוע, מתחילה דווקא

באות ב – לשון ברכה¹⁶ (ובכך יש נעימה של תחלת התורה בסופה, פרשת "וזאת הברכה", שקוראים בשמחת תורה, ומיד "תוכפין סיום להתחלה"¹⁷). בכל אופן, האריז"ל מסביר שהתורה שיש לנו היא רק תורת עולם הבריאה, לכן היא מתחילה ב"ב, אבל איננו זוכים בעולם הזה לתורת עולם האצילות,

שמתחילה ב"א. על ידי שהוגים בתורה יומם ולילה זוכים לתורה שמתחילה ב"ב, אבל למעלת התורה שמתחילה ב"אלף מגיעים דווקא דרך

למה ה' מצוה אותו "והגית בו יומם ולילה"? כנראה שה' רוצה להוציא ממנו את התשובה הזו בעצמה – "רוצים אנו... אבל אין לנו פנאי"

הקב"ה לא מוותר – הוא תובע "והגית בו יומם ולילה" – אבל הוא גם יודע ש"אין לנו פנאי", הוא הפיל לעולם את רפח הניצוצות שאנחנו צריכים לברר...

יא ראה אשא עיני מאמר "משל לענין השבירה והתקון" (עמ' צו).

יב על בירור יפי יון וכלילתו בקדושה נאמר "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם" (בראשית ט, כז) – "יפיפותו של יפת יאה באהלי שם" (מגילה ט, ב) – "יפת אלהים" עולה ב"פ (ממוצע כל מלה) רפח.

יג ראה הנרות הללו מאמר "שמונת פני היפי".
יד נתבאר באריכות בשיעור ליל שבת תשובה שטרם נדפס.

טו שמות כ, יג.

ז יהושע א, ח.

ח בראשית רבה א, י. ובכ"מ.

ט ראה רשות לחתן תורה.

י לקו"ת (האריז"ל) בראשית בתחילתו.

גם כאן נאמר אותו דבר: ה' רוצה דווקא את השילוב הזה, את מי שרוצה לעסוק בתורה יומם ולילה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות – כדי לברר בכח התורה את רפח הניצוצין – אבל מיצר ודואג ש"אין לנו פנאי". דווקא כך מגיעים לשרש התורה באצילות – בסוד "אין מוסרין רזי תורה [ה'אור כי טוב' הגנוז בתורה] אלא למי שלבו דואג בקרבו"^א – ומקיימים את השליחות מתוך בטול לה' יתברך וידיעה שהתורה שאני זוכה ללמד איננה שלי (שהרי לי אכן אין פנאי ללמוד כדבעי) אלא מה שה' שם בפי.

נברך שחתן הבר-מצוה יחזור הרבה חסידות, בשפה ברורה, לפני הרבה אנשים – אבל לא ירמה אף אחד... וגם החתן שיש לנו כאן יזכה להקים עם אשתו בית של שליחות.

קבלה טובה של תורה

הרבי הרי"צ אומר שצריך בכל ראש השנה לקבל הידור חדש^ב. בכל ראש השנה יורד לעולם אור חדש, שלא היה מעולם, וצריך להכין לו כלי חדש – הידור בתורה ובמצוות. מי שלא עשה זאת בראש השנה – עדיין יכול להשלים עד יום כיפור. הכי טוב לקבל קבלה טובה שהיא תוספת בלימוד התורה – להוסיף ב"והגית בו יומם ולילה". בקבלה הטובה עושים כלי לקבל את האור, והכלי הכי מתאים הוא

**בשביל לדבר
לרבים צריך להיות
קצת מורם מעם,
אבל הוא הרי
מכיר את עצמו,
יודע שהוא לא
ראוי לאיצטלא הזו,
וחושש מכך שהוא
מרמה את עצמו
ואת הרבים**

עצמית כאשר הוא חוזר חסידות ברבים – 'בצל תהיה, אבל חסידות תחזור'^ג. מי שחוזר חסידות ברבים – וכך כל מי שמלמד תורה לרבים – צריך להיות ב"עומק רום", הרי בשביל לדבר לרבים צריך להיות (או להרגיש) קצת מורם מעם, צריך לשמוח ולהנות מהתורה שהוא זוכה ללמד, אבל יחד עם זה "לבו דואג בקרבו" מעצם הענין. הוא הרי מכיר את עצמו, יודע שהוא לא ראוי לאיצטלא הזו, וחושש מכך שהוא מרמה את עצמו ואת הרבים – שה"נוי" שלו הוא אולי "נאה דורש" אבל לא מספיק "נאה מקיים"^ד. יש לו שאיפה אמתית לעסוק בתורה כדבעי, יומם ולילה, כדי שיהיה ראוי ללמד תורה – אבל הוא יודע ש"אין לנו פנאי" (וכמה שהוא עסוק יותר בשליחות, בצרכי ציבור, יש לו פחות פנאי...).

^א טו ראה באריכות ובעומק בספר **חתן עם הכלה** ביאור קי (וראה גם ימות עולם [אמשינוב] מערכת אדה"ז עמ' קיז).
^ב יז ראה סה"ש תש"ו ס"ע 6 (בשם אדה"ז); אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ חי"ד עמ' קלה (בשם אדה"א); תו"מ חמ"ד עמ' 173 (בשם אדמו"ר מהר"ש). וש"נ.
^ג יח ראה שיחת יום ב' דחגה"ש תשי"ג (ובכ"מ).
^ד יט וראה גם חגיגה יד, ב. ועוד.

כ לקו"ת תזריע כג, א עפ"י חגיגה יג, א.
כא סה"מ קונטרסים ח"א עמ' קלב; סה"מ תרח"ץ עמ' כד. ראה אוצר מנהגי חב"ד ר"ה אות עא וש"נ.

מכיון שהרבי אמר שהיום כבר כל אחד צריך להיות רבי - כנראה שזהו סדר לימוד שהיום הוא שוה לכל נפש

"תורה אור"^{כב}. כאשר מקבלים קבלה טובה בלימוד זהו גם משהו ברור ומוגדר - צריך ללמוד מכאן עד כאן. אם אני מצליח לעשות זאת או לא בסופו של דבר זו עוד שאלה - אבל בכל אופן ברור מה צריך לעשות, אומרים באופן ברור ש"רוצים אנו ליגע בתורה יומם ולילה". כמובן, קבלה טובה של לימוד תורה שייכת במיוחד גם לשמחת תורה ולשבת בראשית - סיום והתחלת התורה מחדש. ידוע^{כג} שאצל הרבנים היה סדר בלימוד פרשות השבוע - מלבד פירוש רש"י, בכל שנה, היו מוסיפים בשנה אחת לימוד של פירוש האבן-עזרא (שהוא עוד יותר פשוט מרש"י, רש"י מלמד את הפשט של עולם היצירה ואילו האבן-עזרא את הפשט של עולם העשיה, כפי שרומז רבי

אייזיק^{כד}); בשנה שניה לימוד רמב"ן (שמביא את דברי רש"י והאבן עזרא, ובדרך כלל גם מכריע לאן דעתו נוטה); בשנה שלישית לימוד פירוש אור החיים הקדוש (שהוא כבר יסוד של חסידות); ובשנה רביעית לימוד פירוש הפנים יפות (לרבי פינחס בעל ההפלאה והמקנה, שהוא כבר ממש מתוך החסידות). מכיון שהרבי אמר שהיום כבר כל אחד צריך להיות רבי^{כה} - כנראה שזהו סדר לימוד שהיום הוא שוה לכל נפש. לכן חשבתי להתחיל השנה עם לימוד האבן עזרא - וכל מי שרוצה 'לעלות על אותה רכבת' מוזמן להצטרף (הלימוד הזה מתאים במיוחד למלמדים, שמלמדים פשוט - העיקר הוא ללמוד לפי רש"י, אבל אם המלמד בקי גם בפשט לפי האבן עזרא זה נותן אופקים אחרים לגמרי בלימוד). חשוב להדגיש שהקבלה - בלי נדר - היא לא ללמוד דווקא על כל הפרשה, אלא כמה שאני מספיק, וזה ודאי שווה לכל נפש...

כד ראה חנה אריאל יתרו ד"ה "אתם ראתם" (עמ' שיא) ומאמר שני המאורות ח"ג פ"ב בהגהה וביאור לסימן ב (בתחלתו).
כה ראה שיחת הושענא רבה תשנ"ב.

כב משל"ו, כג. וראה סה"מ תרצ"ז עמ' 197.
כג ראה (בשינוי מעט) סה"ש שבת שמות תש"ב (שיחה א).

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ כש"אין לנו פנאי" לעסוק בתורה - אין לנו פנים לעסוק בה ואין לנו פנים לעמוד מול ה'.
- ◆ ה' תובע מאתנו עיסוק בתורה וגם גורם לכך ש"אין לנו פנאי" - כי אנו טרודים בבירור הניצוצות - כדי שנגיע לשרש התורה באצילות.
- ◆ יש לעסוק בשליחות מתוך תחושת רוממות - אך מבלי לרמות את האחרים או את עצמי.
- ◆ כאשר רוצים לעסוק בתורה ומדגישים שאין פנאי מגיעים לדאגת הלב וזוכים לאור הגנוז בתורה.
- ◆ בתחלת שנה צריך לקבל הידור חדש - כלי לאור החדש שיווד לעולם.
- ◆ הכלי הטוב ביותר הוא קבלה טובה בלימוד "תורה אור" - קבלה שמבטאת ש"רוצים אנו ליגע בתורה יומם ולילה".

שיעור

שמחת תורה – שמחת ה"טוב מאד"

תורת בעלי התשובה

קיצור מהלך השיעור

בשמחת תורה אשתקד, כעלות המנחה, הסביר הרב את **שמחת תורה** הבאה בחדש **תשרי** דווקא – השמחה על **תורת בעלי התשובה, הלוחות השניים** אותם קבלנו ביום כיפור. יש כאן שיעור מעמיק על **ההתחדשות** שבתורת בעלי התשובה והרחבה מיוחדת על **סוד ה"מאד"** שנוסף דווקא בתורה הזו, כפי שהסביר בעל חידושי הרי"מ.

את הלוחות השניים – התורה של יום הכיפורים היא תורה של בעלי תשובה. כתוב^ג שאם לא היינו חוטאים היו בתורה רק חמשה חומשי תורה וספר יהושע (קשור להפטרה שקראנו היום), אבל בעקבות החטא נוספו כל שאר ספרי התנ"ך וגם הלכות ומדרשים – כל המדרשים, כולל מדרש הנעלם שבספר הזהר – ועוד ועוד, כל הריבוי העצום של התורה. על כך כתוב שהלוחות השניים הם "כפלים לתושיה"^ד ביחס ללוחות הראשונים. על התורה הזו אנחנו שמחים בשמחת תורה.

"תורה חדשה"

חשוב להבין שיש הבדל מהותי בין התורה

שמחה על תורת בעלי תשובה

יש שאלה ידועה – למה חוגגים את שמחת תורה בשמיני-עצרת ולא בשבועות, "זמן מתן תורתנו"? התשובה – שכתובה בהרבה ספרי חסידות^א (כולל בשיחות של הרבי^ב) – היא ששמחת תורה היא לא על קבלת התורה בשבועות, קבלת הלוחות הראשונים, אלא על קבלת הלוחות השניים ביום הכיפורים. בלוחות הראשונים היינו צדיקים. אבל אחרי קבלת הלוחות הראשונים חטאנו בעגל, התחלנו לעשות תשובה, משה רבינו היה בהר עוד פעמיים ארבעים יום עד שביום כיפור ה' התרצה לו ונתן

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שמחת תורה תשפ"ג – כפ"ח.

א אורה"ת שמע"צ עמ' א'תשעט ואילך; מאמר ד"ה "ביום השמיני עצרת" תרס"ז; תש"ו. ועוד.

ב ראה להדגמא לקו"ש ח"ד, שיחה א לשמח"ת (עמ' 156).

ג שמות רבה מו, א.

ד איוב יא, ו. וראה לוח היום יום ל"ז תמוז.

התשובה, לתורה של התשובה^ח עליה אנחנו שמחים בשמחת תורה.

ה"טוב" ל"טוב מאד"

יש ווארט מבעל חידושי הרי"מ, שמביא השפת אמת^ט, על ההבדל בין שתי התורות: בכל דבר במעשה בראשית – שקראנו היום בקריאת התורה – כתוב בסוף "וירא אלהים... כי טוב". כתוב כך כמעט בכל יום, ועל בריאת היום השני – שלא נאמר בו "כי טוב" – נאמר שוב

ח בִּתְשׁוּבָה אוֹתוֹת תְּהוּ וְעוֹד שֶׁב וּבִתְרוּהוּ אוֹתוֹת תְּהוּ וְעוֹד ר - והיינו תְּהוּתוֹת וְאוֹתוֹת שֶׁבֶר, סוּד שְׂבִירַת הַכְּלִים שֶׁל עוֹלָם הַתְּהוּ מִשׁוֹם רִיבּוּי הָאֵר וּמִיַּעוֹט הַכְּלִים. תְּהוּתוֹת אוֹתוֹת הַתְּהוּוֹת (כֹּל תְּהוּ הוּא יֵשׁ מֵאִין, כֹּאשֶׁר בִּי"פ תְּהוּ הֵינּוּ הַתְּהוּוֹת הֵיחַ הָאֲמִתִּי מֵהָאִין הָאֲמִתִּי בִּשְׂרֵשׁ הֵכִי עֲלוּן, לִפְנֵי הַצְּמִצּוֹם הָרֵאשׁוֹן, וְהַתְּהוּוֹת הֵיחַ הַנִּבְרָא מֵהָאִין שֶׁל הֵיחַ הַנִּבְרָא אַחֲרֵי הַצְּמִצּוֹם הָרֵאשׁוֹן, וְכֵן רּוֹמֵז לִכְךָ שֶׁהַ מֵהוּוֹת אֶת הָעוֹלָם יֵשׁ מֵאִין כִּדֵּי שֶׁהַצְּדִיקִים, "וְעֹמֵךְ כָּלֵם צְדִיקִים", יִחְזִירוּ הַכֹּל לֵאמֹר הָאֱלֹקִי, אִין מִישׁ, וּבְכֵךְ יִשְׁלִימוּ אֶת תְּכִלַּת הַבְּרִיאָה וְיִיעֲשׂוּ שׁוֹתֵפִים לֵה' בִּמְעֵשָׁה בְּרֵאשִׁית, בְּסוּד "כֹּל הַמִּתְפַּלֵּל בְּעֶרֶב שֶׁבֶת וְאוֹמֵר 'וְיִכְלוּ' מַעֲלֵה עֲלוּי הַכְּתוּב כֹּאִילוֹ נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְבֵּה" בִּמְעֵשָׁה בְּרֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְיִכְלוּ', אֵל תִּקְרִי 'וְיִכְלוּ' אֵלָּא 'וְיִכְלוּ', כֹּאשֶׁר בְּתִשְׁבּוּבָה שֶׁל שֶׁבֶת, "בֵּאת שֶׁבֶת בֵּאת מִנוּחַ", מִתְּבַטֵּל הַחֲטָא הַגּוֹרֵם לְהִסְתֵּר הֵיחַ הַנִּבְרָא עַל הָאִין הָאֱלֹקִי וְהֵיחַ מִתְּבַטֵּל לֵאמֹר, וְהֵינּוּ מַעֲלַת הַ"טוֹב מֵאֵד" שֶׁנֶּאֱמַר בְּסוּמּוֹן לְשֶׁבֶת עַל הַ"טוֹב", מַעֲלַת בַּעַל הַתְּשׁוּבָה עַל הַצְּדִיק, כְּדִלְקֵמֵן בְּפִנִּים, וְד"ל, כְּנֹדַע. נִמְצָא שֶׁתְּשׁוּבָה (שִׁקְדֵמָה לְעוֹלָם) "וְתוֹרָה (שִׁקְדֵמָה לְעוֹלָם" ו"אֶסְתַּכַּל בְּאוֹרֵיִתָּא וּבְרָא עֲלֵמָא") הֵינּוּ הַתְּהוּוֹת שֶׁבֶר (שֶׁבֶר אוֹתוֹת בֶּשֶׂר, לְשׁוֹן בְּשׁוֹרָה, עַד ל"והִיוּ לְבִשֵׁר אַחַד", הַחֲדַרְת הַתּוֹדַעַת שֶׁל "הוּי" אַחַד" בִּמְמַד הַנִּפְשׁ, כְּנֹדַע). מִלְּבַד מִשְׁמַעוֹת הַשְּׂבִירָה יֵשׁ בִּ"שֶׁבֶר" מִשְׁמַעוֹת שֶׁל שְׂבִירַת רַעְבוֹן עַל יְדֵי הַסִּפְקַת בֶּר (שֶׁבֶר הֵינּוּ יִשְׁבֵּר) - "וִירָא יַעֲקֹב [בַּעַל עוֹלָם הַתִּיקוֹן] כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם... וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם" (בְּרֵאשִׁית מ"ב, א'ב), תִּיקוֹן הַשֶּׁבֶר עַל יְדֵי תוֹרָה (חֲכֵמָה, סוּד הָרֵאִיָּה, "וִירָא יַעֲקֹב") וְתְשׁוּבָה (בֵּינָה, סוּד הַשְּׂמִיעָה, "שְׁמַעְתִּי"). "בְּרֵאשִׁית" אוֹתוֹת אֵיִת (בְּגִימַטְרִיא תְּהוּ) שֶׁבֶר וְאַחַר כֵּךְ נִסְפָּה הַתְּהוּ שֶׁל "וְהָאֲרָץ הִיְתָה תְּהוּ" לְהַשְׁלִים לְתוֹרָה תְּשׁוּבָה. נִמְצָא שֶׁשֶׁבֶר הוּא גַם שְׂבִירַת הַתְּהוּ, שְׂבִירַת הַשְּׂבִירָה, הַפִּסְק הַפִּסְק, עַל דֶּרֶךְ שְׁבוּעַת ה' לְאַחַר הַמְּבוּל שֶׁלֹּא יִהְיֶה עוֹד מְבוּל עַל הָאֲרָץ (בְּרֵאשִׁית ט', יא); שֶׁם פִּסְקוֹ (טו') - שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי מִפְסִיק לְהַפְסִיק לְעַד, אֲנִי מִפְסִיק לְהַתִּיאֵשׁ ("אִין שׁוֹם יֹאשׁוּ בְּעוֹלָם כִּלְלִי"), וּמִכֵּאֵן וְאֵילֶךְ רַק מִמְּשִׁיךְ לְהַבִּיא אֶת הַגְּאוּלָּה (בְּאוֹפֵן שֶׁל "בְּעַתָּה אַחִישְׁנָה", כֵּךְ אוֹ כֵּךְ אוֹ בְּהִרְכַּב שֶׁל שְׁנֵיהֶם).

ט שֶׁפֶת אֲמַת לְסוּכּוֹת, ד"ה "בְּעִנְיֵן שְׁמַחַת תוֹרָה בְּשִׁמְיֵי עֲצַרְת" תְּרַמ"ז.

י בְּרֵאשִׁית א', ד'; שֶׁם פִּסְקוֹ י', יב'; יח'; כא'; כה'.

שֶׁל הַצְּדִיקִים לְתוֹרָה שֶׁל בַּעֲלֵי הַתְּשׁוּבָה. אִם הַתְּשׁוּבָה הִיְתָה רַק לְהַתְּחִיֵּב מִחֲדָשׁ לְשִׁמּוֹר אֶת הַתּוֹרָה - זֶה הִיְתָה חֲזָרָה לְאוֹתָהּ תּוֹרָה,

פְּשׁוּט "כִּי נִפְלַתִי קִמְתִּי"^י,

נִפְלַתִי בְּחֲטָא וְשׁוֹב חֲזַרְתִּי אֶל הַתּוֹרָה. אֲבָל אִם הַתּוֹרָה שֶׁקִּבְּלָנוּ בְּיוֹם כִּיפּוּר הִיא תּוֹרָה שֶׁל בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה, שֵׁישׁ בַּה "כְּפִלִּים לְתוֹשִׁיָּה", זֶה בְּעֵצֶם מֵהוֹת אַחֲרַת שֶׁל הַתּוֹרָה.

רְגִילִים לְחֲשׁוֹב עַל הַמוֹשֵׁג "תּוֹרָה חֲדָשָׁה" כְּתוּרָה שֶׁתְּתַגַּלָּה לְעֵתִיד לְבוֹא, בִּימּוֹת הַמְּשִׁיחַ. אֲבָל

בְּעֵצֶם, לִפֵּי מָה שֶׁאֲמַרְנוּ כַּעַת, הַתּוֹרָה שֶׁל בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה בִּיחַס לְתוֹרָה שֶׁל הַצְּדִיקִים - הַתּוֹרָה שֵׁישׁ אֲצִלְנוּ כַּעַת, מֵאֵז מִתֵּן הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים - הִיא כְּבֵר "תּוֹרָה חֲדָשָׁה".

קִבְּלָנוּ בְּיוֹם כִּיפּוּר "תּוֹרָה חֲדָשָׁה", וְכֵל פַּעַם מִתְּגַלָּה "תּוֹרָה חֲדָשָׁה" יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁבְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ הִיא תְּתַגַּלָּה בְּשִׁלְמוֹת.

הַ"תּוֹרָה חֲדָשָׁה", שֶׁהִיא תּוֹרָה שֶׁל בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה, בְּעֵצֶם אוֹמַרְת - כֵּמָה שֶׁקִּשָּׁה לּוֹמֵר זֹאת - שֶׁהִיָּה כְּדֹאֵי לְחַטּוֹא וּלְעֵשׂוֹת תְּשׁוּבָה.

נִכּוֹן שֶׁ"הָאוֹמֵר אַחְטָא וְאוֹשׁוֹב אִין

מִסְפִּיקִין בִּידוֹ לְעֵשׂוֹת תְּשׁוּבָה"^י, וּבְכֹל זֹאת אַחֲרֵי הַחֲטָא וְהַתְּשׁוּבָה מִתְּגַלָּה "תּוֹרָה חֲדָשָׁה" שְׁמַגְלָה בְּשׁוֹפּוֹ שֶׁל דְּבַר הִיָּה כְּדֹאֵי לְהִגִּיעַ לְמִצַּב שֶׁל

קִבְּלָנוּ בְּיוֹם כִּיפּוּר "תּוֹרָה חֲדָשָׁה", וְכֵל פַּעַם מִתְּגַלָּה "תּוֹרָה חֲדָשָׁה" יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁבְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ הִיא תְּתַגַּלָּה בְּשִׁלְמוֹת

הַ"תּוֹרָה חֲדָשָׁה", שֶׁהִיא תּוֹרָה שֶׁל בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה, בְּעֵצֶם אוֹמַרְת - כֵּמָה שֶׁקִּשָּׁה לּוֹמֵר זֹאת - שֶׁהִיָּה כְּדֹאֵי לְחַטּוֹא וּלְעֵשׂוֹת תְּשׁוּבָה

ה מיכה ז, ח.

ו ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

ז יומא פ"ח מ"מ.

"מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין" – 'במקום שטובים' מאד עומדים טובים אינם עומדים'

"הכל הולך אחר הפתיחה"^א, וגם ה"מאד" האחרון, "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו"^{בא}, מתייחס למצות התשובה, כפי שמפרש הרמב"ן. יש משהו במושג "מאד" בכל התורה^{בב} ששייך בעצם לתשובה. ההסבר ש"טוב מאד" היינו התורה של בעלי התשובה מתאים גם ללימוד שלנו לאחרונה^{כג} ש"בכל מאדך"^{כד} הוא ר'גש של תשובה'. הדבר בולט עוד יותר באמור ביאשיהו המלך – "וכמהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל הוי' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו ככל

צריך קודם כל בחינה של "ויחר... מאד" על הריחוק מה', שלא שועה אל האדם, ואז ממילא שומע האדם את דברי ה': "הלא אם תיטיב שאת וגו'".

כ ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב. כא דברים ל, יד.

כב יש בדיוק שבעים פעמים "מאד" בחמשה חומשי תורה – שבעים פנים לעבודת התשובה (היינו "שבעים פנים לתורה" של בעלי תשובה).

שלוש פעמים כתוב "מאד מאד" – "והמים גברו מאד מאד" (בראשית ז, יט), "ויפרץ האיש מאד מאד" (בראשית ל, ג), "טובה הארץ מאד מאד" (במדבר יד, ז) – וכולן שייכות לעבודת התשובה: "ויגברו המים מאד מאד" (מים בנימטריא "מאד מאד") היינו בסוד "אין מים אלא תשובה" (ע"פ בראשית רבה ב, ד); "ויפרץ האיש מאד מאד" נאמר בעקב, המכוון כנגד אהבת "ובכל מאדך", סוד התשובה כדלקמן בפנים; "טובה הארץ מאד מאד" שאמר יהושע וכלב מלמד שהתשובה שייכת בעצם לארץ ישראל – כנודע שעיקר התשובה בתנ"ך הוא השיבה לארץ, עליה נאמר (ביחס לימי התשובה דייקא) "תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה וגו'" (דברים יא, יב). על ידי התשובה מתגברים על כל אויבי ישראל ויורשים את הארץ הטובה מאד מאד. והנה, שלשת הדברים בהם נאמר "מאד מאד" – "והמים", "האיש", "הארץ" – עולים תשובה!

ממוצע הביטויים "והמים גברו מאד מאד על הארץ" ו"ויפרץ האיש מאד מאד", "טובה הארץ מאד מאד" הוא 666 (משולש 36), "יתרון האור מן החשך" (קהלת ב, ג), בחינת התשובה ("הי אור" מתוך "והארץ היתה תהו ובהו וחשך" – תשובה היינו שב תהו), כאשר רק "והמים גברו" ו"ויפרץ האיש" "טובה הארץ" עולה ב"פ 666 (וממילא שג"פ "מאד מאד" ועוד "על הארץ" גם עולים 666, יחס של "שלם וחצי"). תשובה היא כפולת חיה ו666 כפולת יחידה, וד"ל.

כג שיעור ו' מנחם אב תשפ"ב (נדפס בגליון וילך תשובה יוה"כ תשפ"ג).

כד דברים ו, ה.

"כי טוב" ביום השלישי. בפעם האחרונה, בסיום כל מעשה בראשית, יש אמירה כללית – "וידא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"^א.

"אין טוב אלא תורה"^ב, אבל סתם "טוב" הוא התורה של הצדיקים ואילו התורה של בעלי התשובה היא כבר בגדר "טוב מאד". זהו ממש פשט –

כל ה"טוב" של מעשה בראשית מופיע לפני בריאת האדם, וכמובן גם לפני החטא, ואילו ה"טוב מאד" מופיע בסיום של הבריאה, סמוך לשבת (מיד לפני "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי"), אחרי בריאת האדם ביום הששי ואחרי החטא שלו ביום שבו נברא (וגם אחרי ראשית התשובה שלו^ג), כפי שמתארים חז"ל את סדר השעות של היום הששי^ד.

יוצא כאן שהצדיק הוא "טוב", בסוד "אמרו צדיק כי טוב"^ט, וכן צדיק עולה יב (זה) פעמים טוב, ובעל התשובה הוא "טוב מאד". "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין"^{טז} – 'במקום שטובים' מאד עומדים טובים אינם עומדים'. ההסבר הזה מתאים לדרשות חז"ל ש"טוב" היינו יצר טוב ו"מאד" הוא יצר הרע^ז, "טוב" הוא החיים ו"מאד" הוא ההפך^ח.

"בכל מאדך"

"טוב מאד" הוא ה"מאד" הראשון בתורה^ט,

יא שם פסוק לא.
יב אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.
יג עירובין יח, ב (וראה שם מהרש"א ד"ה "פרש מן האשה").
יד סנהדרין לח, ב.
טו ישעיה ג, י.
טז ברכות לד, ב.
יז בראשית רבה ט, ט.
יח שם ט, ה.

יט ה"מאד" השני בתורה הוא "ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו" (בראשית ד, ה) – מאד בהכאת אותיות עולה קין – ללמד שכדי להתעורר בתשובה

הענו תמיד

חוזר בתשובה
על עצם מדת
הענוה שלו, והיינו
הבירור התמידי
שלא תהיה
בענוה שמץ ענוה
פסולה, המונעת
בסופו של דבר
מלהגשים את
הפוטנציאל שה'
נתן לאדם

תשובה עמוקה

על כך שאיני זוכה
להפיק כדבעי את
כל הכח שיש בי
(ב"העלם שישנו
במציות"), וכל
שכן שאיני מגיע
לאוצרות נעלמים
של יכולת שיש בי
(ב"העלם שאינו
במציות")

הלימוד בשביל תיקון הנפש, "מעיקרא כי עביד
איניש אדעתא דנפשיה קא עביד"^{לב}. רק ב"בכל
מאדך" מגיעים ל"תורה לשמה" לגמרי, בלי שום
תיקון אישי – מצב של "אפס המוחלט", כפי
שדברנו בלילה^{לג}.

"והאיש משה ענו מאד"

גם אצל משה רבינו – שעל ידו נתנת
גם תורת הצדיקים וגם תורת בעלי התשובה
(כדלקמן בסוד "תורה צוה לנו משה") – מופיע
המושג "מאד": "והאיש משה ענו מאד מכל
האדם אשר על פני האדמה"^{לד}. מהי עבודת
התשובה של "ענו מאד"? בכלל, ענוה שייכת
לבינה^{לה} ובינה היא תשובה, הבאה מתוך
התבוננות איפה אני (מתוך שמיעת שאלת ה'
לאדם "איכה"^{לז}) ואיפה הייתי צריך להיות.

אפשר לפרש שהענו תמיד חוזר בתשובה על
עצם מדת הענוה שלו, והיינו הבירור התמידי
שלא יהיה בענוה שמץ ענוה פסולה, המונעת
בסופו של דבר מלהגשים את הפוטנציאל שה'
נתן לאדם (וכתורת הבעל שם טוב^{לז} על סוד
אפר פרה אדומה שמטמא את הטהורים^{לח}). יתר
על כן, מבואר בחסידות^{לט} ש"משה רבינו ענו
מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", למרות
שהוא יודע את מעלותיו, משום שהוא מתבונן
שאם יהודי אחר היה מחונן באותם כשרונות

לב פסחים סח, ב.

לג שיעור ליל שמח"ת תשפ"ג – נדפס בגליון שבת בראשית
תשפ"ג.

לד במדבר יב, ג. ענו במילוי (עין נון וו) עולה אברהם,
נמצא ש"ענו מאד" הנאמר במשה הוא עוד יותר מהענוה
של אברהם (וראה מחלוקת חז"ל בענין בספרי בהעלתך
מג) – הענוה שלו היא בבחינת "ונחנו מה [העולה מאד]"
(שמות טז, דח) שלמעלה מענות "ואנכי עפר ואפר"
(בראשית יח, כז). חלק המילוי של "ענו מאד" (עין נון וו מם
אלף דלת) עולה שבת (לשון תשובה, וכ"ל הערה ח).

לה ע"ח של"ח פ"ג (מ"ת); סוד ה' ליראיו שכ"ב; לב לדעת
מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור ב (עמ' קפד).

לו בראשית ג, ט.

לז כש"ט (קה"ת) ח"ב סעיף שג.

לח ראה פסיקתא פייסקא פרה.

לט ראה באורך לקו"ש ח"ג בהעלתך ב וש"נ.

תורת משה ואחריו לא
קם כמוהו^{כה} (המקבילה
היחידה בתנ"ך ל"בכל
לבבך ובכל נפשך ובכל
מאדך"^{כו}), שם מפורש
שההגעה עד ל"ובכל
מאדו" היא דווקא ב"שב
אל הוי". שני פירושי
חז"ל ל"בכל מאדך"^{כז}
קשורים לעבודת התשובה
– "בכל ממונך" היינו
ריבוי הצדקה, הרבה יותר
מחומש, שבעל תשובה
נוהג בו כדי לכפר על
חטאיו^{כח}, ו"בכל מדה
ומדה שהוא מודד לך הוי
מודה לו במאד מאד" היינו
קבלת היסורים בשמחה
מתוך תודעה שיש בהם
כפרת עוונות^{כט}.

דווקא ה"בכל מאדך"
הוא "עושין רצונו של
מקום"^ל. אפשר ללמוד
תורה "בכל לבבך ובכל
נפשך", אבל בלימוד תורה
כזה עדיין יש ממד של
"שלא לשמה" – ב"בכל
נפשך" קיים עדיין הממד
הגבוה והעדין של "שלא
לשמה", כפי שאנחנו מסבירים תמיד^{לא}, שהוא

כה מלכים ב כג, כה.

כו "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" ועוד "בכל לבו
ובכל נפשו ובכל מאדו" עולה 1432, משיח ברצוא ושוב,
וביחד עם יאשיהו, 1764, מב ברבוע ("בכל לבבך ובכל
נפשך ובכל מאדך" עולה "בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו"
ועוד מב, ודוק). אמת פנים ואחור.

כז ברכות פ"ט מ"ה.

כח ראה תניא אגה"ת פ"ג ואגה"ק י.

כט ראה תניא אגה"ת פרקים יא"ב.

ל ברכות לה, ב.

לא ראה באורך חתן עם הכלה ביאור ז (עמ' קטו ואילך).

"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"

שתי הבחינות של התורה, תורה של צדיקים ותורה של בעלי תשובה, הן בעצם באופן יחסי גם שתי התורות – תורה שבכתב ותורה שבעל פה. כמו שפתחנו, התורה של הצדיקים, התורה שקבלנו והיתה נשאת בידינו אלמלא החטא, כוללת

את חמשה חומשי תורה וספר יהושע – תורה קבועה ו'סגורה', התורה שבכתב שבאה רק מלמעלה למטה. לעומת זאת, התורה של בעלי התשובה, תורה של "כפלים לתושה", היא תורה שמתפתחת, פרה ורבה, התורה שבעל פה שצומחת מלמטה למעלה.

קראנו היום בתורה את הפסוק "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"^{מח}, הפסוק שהוא תחלת הלימוד של ילד יהודי^{מט}. יחסית, "תורה צוה לנו

משה" היא התורה שבכתב, התורה שנותן לנו משה רבינו, ואילו "מורשה קהלת יעקב" היא התורה שבעל פה, העוברת כ"מורשה" בתוך עם ישראל.

המלה "מורשה" היא מלה מיוחדת, שחוזרת רק פעמיים בתורה. הפעם השניה האחרונה היא בפרשת וזאת הברכה, בפסוק שלנו, אבל הפעם הראשונה מופיעה בתחלת חומש שמות. ה' מבטיח למשה שיוציא את ישראל ממצרים בארבעה לשונות של גאולה, שכנגדם שותים ארבע כוסות בפסח^נ, "והוצאתי... והצלתי..."

מח דברים לג, ד.

מט סוכה מב, א. נפסק להלכה בשו"ע אדה"ז הלכות ת"ת א, א.

נ ירושלמי פסחים פ"ה ה"א.

התורה של

הצדיקים
קבועה ו'סגורה'.
התורה של
בעלי התשובה
היא תורה
שמתפתחת,
פרה ורבה

רק שהוא יודע – שהן מתנה מן השמים וכו' – ועל עצם ההכרה העצמית יש לעשות תשובה^{מב}.

על ידי הענוה שלו מתקן משה את "עיני כל ישראל" – "אשר עשה [תקן]^{מג} משה לעיני כל ישראל"^{מד} (ענו במספר קדמי עולה ישראל) – ומחזיר בכל עם ישראל התעוררות תשובה. אם כן, ה"ענו מאד" הוא בחינה של "שובה ישראל עד הוי' אלהיך"^{מה}. הרב המגיד ממעזריטש פירש שהתשובה צריכה להיות "עד [ש] הוי' [שלמעלה מהטבע, יהיה] אלהיך [הטבע שלך]"^{מו} – מעבר של משה מלהיות "איש האלהים"^{מז} ללהיות 'איש הוי', וד"ל.

מ הכל מתוך הכרה שיש בי אפס' (כנ"ל משיעור ליל שמח"ת) – בנשיאת הפכים מוחלטת.

מא ראה בסוד ה' לראיו ולב לדעת הנ"ל הערה לה. מב ובכל זאת נדרש יחוד הבטול והענוה – החכמה והבינה (כנ"ל הערה לה), "תרוין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" (ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א), "נקודה בהיכלא" (ראה זהר ח"א טו, א"ב) – שרק על ידו ניתן לתקן את מדות הלב, דחילו ורחימו, הכנפיים המעלות את התורה והמצוות של האדם.

מג צמח צדיק פרשת בראשית ד"ה "בראשית ברא אלהים וגו' נקדים לפרש"; תפארת שלמה פרשת יתרו ד"ה "נעבד להון".

מד דברים לד, יב.

מה הושע יד, ב.

מו ראה לוח "היום יום" ג' תשרי.

מז תהלים צ, א.

רואים ש"מורשה" מופיעה בהקשר לארץ ישראל ובהקשר לתורה – מלה שמחברת את "שלמות הארץ" ו"שלמות התורה".
 כאשר מחברים את שני פסוקי ה"מורשה" מקבלים 9280 – עשר פעמים "תורה חדשה" שהזכרנו. רק סיום הפסוק הראשון, מהאתנחתא, "ונתתי אתה לך מורשה אני הוי'", עולה בדיוק 2000 – סוד ה"ב רבתי של "בראשית".

וגאלתי... ולקחתי...^א, ואחר כך יש גם לשון חמישי – שהמהר"ל אומר לשתות כנגדו כוס חמישית^ב – "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לך מורשה אני הוי"^ג.

נא שמות ו, וז.

נב ראה גבורות ה' פס"ה.

נג שמות ו, ח.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ בשמחת תורה שמחים דווקא על הלוחות השניים, בהם יש "כפלים לתושיה", שקבלנו ביום כיפור.
- ♦ תורת בעלי תשובה היא "תורה חדשה" – המתחדשת והולכת עד ביאת משיח.
- ♦ "תורה חדשה" של בעלי תשובה מגלה שהיה כדאי לחטוא כדי להגיע לתשובה.
- ♦ הצדיק הוא "טוב" ובעל תשובה הוא "טוב מאד" – 'במקום שטובים מאד עומדים אין טובים יכולים לעמוד'.
- ♦ ה"מאד" הוא התשובה בכל התורה – עבודת ה' "בכל מאדך".
- ♦ דווקא ב"בכל מאדך" ניתן להגיע ללימוד תורה לשמה באמת.
- ♦ "והאיש משה ענו מאד" – ענוה עם תשובה – ובכך מתקן את כל ישראל.
- ♦ הענו שב בתשובה על אי-מימוש הפוטנציאל שבו – מתוך ענוה פסולה או מתוך הכרה שאחרים היו משתמשים בכשרונותיו וביכולותיו טוב יותר.
- ♦ תורת צדיקים היא תורה שבכתב, הבאה מלמעלה חתומה וסגורה, ותורת בעלי תשובה היא תורה שבעל פה, הצומחת ומתפתחת מלמטה.
- ♦ משה נותן לנו גם את ה"תורה", תושב"כ של הצדיקים, וגם את ה"מורשה", תושבע"פ של בעלי התשובה.
- ♦ ה"מורשה, מחברת את שלמות התורה עם שלמות הארץ.

ניגון

552 | י"ח סיון תשפ"ג

The musical score consists of eight staves of music in 4/4 time. The melody is written in a single line with a treble clef. The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several repeat signs (double bar lines with dots) and first/second endings (marked with '1' and '2'). The key signature is one sharp (F#).

Staff 1: Measures 1-4.
 Staff 2 (5): Measures 5-8.
 Staff 3 (10): Measures 9-12.
 Staff 4 (13): Measures 13-16.
 Staff 5 (16): Measures 17-20.
 Staff 6 (19): Measures 21-24.
 Staff 7 (22): Measures 25-28.
 Staff 8 (25): Measures 29-32.

מיהו חסיד

ה'התפשטות' בקדושה, שבה האדם סומך על עצמו ועושה מה שלבו אומר לו שעליו לעשות, ללא מגבלות מעיקות של הכללים הרגילים.

חלקת מחקק

וּלְגַד אָמַר... וַיֵּרָא רֵאשִׁית לּוֹ כִּי שָׁם חֻלְקַת מְחַקֵּק סָפוֹן...^ג

משה רבינו, המחוקק הגדול, קבור (ספון) בחלקו של שבט גד. משה הוא השביעי החביב (דור שביעי לאברהם) וכן גד הוא השבט השביעי (לפי סדר הלידה) וערכו בגימטריא שבע.

ובשם הרבי ר' בונם^ג: מחוקק זה משה, כי משה הוא בחינת הדעת של כל ישראל. והדעת, הוא המבדיל בין הדברים הדומים מאד. והחסר דעה, לא יבין בהם שום הפרש. אבל, בעל המדע, יבדיל ביניהם. והמה רחוקים בעיני מרחק רב מאד. וזה בחינת החקיקה וההבדל, בין כל דברים המותרים והאסורים, וטמא וטהור, כשר פסול. והוא בחינת התורה בכללה.

ר' בונם מפרש שמה נקרא מחוקק על שם בחינת הדעת שבו, הדעת של כללות ישראל, שממנה נובעת ההבדלה, "אם אין דעת הבדלה מנין". והנה המושג חק קשור לחקוי, כמו שהתבאר בענין "והלכת בדרכיו" שיש מצוה

וּלְלוֹי אָמַר תִּמְיָה וְאַנְרִיָּה לְאִישׁ חֲסִידָה... הָאֲמַר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִיו וְאֶת אָחִיו לֹא הִפִּיר וְאֶת בְּנֵו לֹא יָדַע כִּי שְׁמֵרוֹ אֲמַרְתָּה וּבְרִיתָה יִצְרוּ.^א
הרבי ר' בונם ז"ל, שאל את הרבי מקאצק ז"ל, לכאורה, מה זה נקרא חסיד? ותירץ לו, שפיל לסיפא דקרא, שזה מבואר בסוף הפסוק, האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע, דהיינו, עהר קיקט נישט אויף גארנישט, שהוא לא מתחשב עם אף אחד – אדם כזה נקרא חסיד.

ההגדרה שאמר ר' בונם לתלמידו הרבי מקוצק היא אכן הגדרה 'קוצקאית' חריפה במיוחד. החסיד "לא רואה אף אחד", הוא עושה מה שהוא צריך לעשות באמת, לא מתחשב בלחץ חברתי או מוסכמות כלשהן (כמו שנהגו חסידי קוצק, כנודע). היסוד לזה הוא הלכה מפורשת: "מי שאמר לו אביו לעבור על דברי תורה, הרי זה לא ישמע לו"^ב, זו שורת הדין ולא מדת חסידות לפני משורת הדין! אלא שהחסיד מרחיב את ההנהגה הזו גם לדברים שאינם בגדר איסור וכו', בכל מקום שברור לו מהי הדרך המיוחדת שעליו לנהוג בה.

השיא של הדרך הזו הוא בתורת בעל מי-השילוח וממשיכיו, חסידות איזביצא (שיצאה מפשיסחא וקוצק) – בה מדובר הרבה על מדת

ג דברים לג, כיכא. כי שם חלקת מחקק שוה לד (טוב טוב) ברבוע, ויחד עם ספון (יד ברבוע) שוה הרבוע הכפול של שם הוי' 1352.

ד יקר מפז, מובא בקול מבשר.

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי התוועדות שבת האזינו תשפ"ד.
א דברים לג, ח"ט.

ב רמב"ם הלכות ממרים פ"ו ה"ב.

ושפלות, "ואנכי עפר ואפר", וכן **שפלות = ח** פעמים **אמונה**. אם כן, לפני התורה של משה יש את התורה של אברהם שהיא, בכללות, תורה של הכנעה, בעצם ההכרה בה' יתברך ועבודתו (וכפירה בעבודה זרה).

אמנם מתן תורה לא יהיה פעם נוספת, אך התכלית היא להגיע ל"תורתו של משיח" (שהוא הוא משה רבינו, גואל ראשון הוא גואל אחרון) – זוהי תורה של המתקה. וכן נשלם הסדר היסודי של "הכנעה הבדלה המתקה" (שלימד מורנו הבעל שם טוב). וברמז: **אברהם משה משיח = שמע ישראל = ג פעמים אברהם אבינו** (הערך הממוצע)!

אם ניצור סדרה מ**אברהם משה משיח**, בסיס הסדרה יהיה מינוס 84, **חנוך** (רבו של משה, חנוך הוא השביעי החביב מאדם הראשון). בסדרה זו יש עוד שני מספרים חיוביים: 132 287 (= **אברהם משה משיח** במספר סדורי). כל המספרים החיוביים, 248 345 287 132 = 1370, ממוצע כל מספר = 274, **מרדכי** – "מרדכי בדורו כמשה בדורו" ויש בו גם בחינת אברהם וגם בחינת משיח, ודוק.

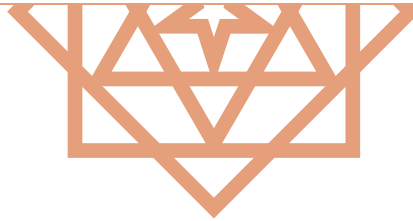
לחקות את ה' (להתדמות לו), ונמצא שיש כאן שני מובנים הפוכים: שם מדובר על השוואה בין דברים שלכאורה רחוקים זה מזה באין ערוך (האדם והבורא יתברך), וכאן מוסבר שחק הוא ההבדלה בין דברים הנדמים דומים ביותר.

יש קרבה לשונית בין **חק וחלק**, כמודגש בניב "חלקת מחקק" – החק מבדיל ומחלק בין הדברים, כמקובל לדבר בלימוד הגמרא בעיון על 'חילוק' בין דברים שונים.

אברהם-משה-משיח

מדברי ר' בונם עולה ש"תורת משה" היא בעיקרה תורה של הבדלה (מתוך הדעת). והנה אע"פ שבפשט "מחקק" הוא משה, אך רמז מובהק: **מחקק = אברהם**. אברהם הוא "ראש כל המאמינים" העובד את ה' מתוך ענוה

ה נחל קדומים (החיד"א) עה"פ "באר חפרוה שרים... במחקק במשענותם", במדבר כא, יח: "מחקק גימטריא אברהם... חקק גימטריא יצחק".

מכללת 'תורת הנפש'

בראשות הרב יצחק גינצבורג שליט"א, פותחת את המחזור ה-17 בתוכנית לימוד חד-תלת שנתי של הכשרה מקיפה בתחומי הייעוץ והעזרה הנפשית. כי בשביל לעזור באמת, צריך להכיר את סודות הנפש מתוך המקורות העמוקים והצלולים ביותר.

בואו ללמוד לפתור את האתגרים החדשים באמצעות שפה עתיקה של פנימיות התורה, החסידות והקבלה!

ההרשמה לשנת הלימודים תשפ"ד בעיצומה

לפרטים והרשמה:

02-5662323
או טרפו את הג'וקוד <<

הלימודים ייפתחו בירושלים, תל אביב, רחובות ובזום.

מסלולים נפרדים לגברים ונשים. אפשרות מימון לעובדי הוראה.

ללמוד
לייעוץ
לשנות
באמרת!

הנפש

הסיפור החסידי

רבי ייב"י | מאיפה היצר הרע שלי יודע ללמוד?

רבי יעקב יוסף מאוסטראה, שנודע בכינויו רבי ייב"י (יעקב יוסף בן יהודה), היה מתלמידי המגיד ממעזריטש, ומורה צדק ודיין באוסטראה [כיום באוקראינה]. אביו היה רבי יהודה ליב – שהיה גם הוא דרשן ומורה צדק באוסטראה, ומתלמידי הבעל שם טוב והמגיד ממזריטש. לאחר פטירת אביו החל רבי ייב"י למלא את מקומו, וייסד את שושלת חסידות אוסטראה שנמשכה עד השואה. נפטר בכ' בתשרי תקנ"א, אושפיזין דיוסף.

ענה למגיד: הרי הם לומדים תורה שלא לשמה! הסתכל המגיד על הילד ושאל: ראשית כל, כיצד אתה יודע שהם לומדים תורה שלא לשמה? ואם אתה כבר יודע שהם לומדים תורה שלא לשמה, מה זה אכפת לך? מה זה נוגע לך? ושוב השיב הילד, ללא כל הבעת חוצפה: ודאי שאני יודע, וגם מאד נוגע לי, אחרת לא הייתי מגנה אותם! ומעשה שהיה כך היה:

אני נוהג לקום בחצות הלילה וללכת לנהר שמחוץ לעיר, ושם לשבור את הקרח ולטבול שלש פעמים במים הקפואים. אחר כך, כשאני חוזר הביתה אחרי הטבילה, אני מרגיש מוחין דגדלות אמיתיים ולומד תורה כל הלילה בעונג ובהתלהבות. אבל, פעם אחת קמתי בחצות, ובדרך לנהר פתאום באו אלי מחשבות שונות: כתוב בגמרא שאסור לתלמיד חכם לצאת יחידי בלילה. אז מה אני עושה? אני תלמיד חכם או לא? מותר לי לצאת יחידי בלילה או אסור לי? ואחר כך באה עוד מחשבה, שהרי ילד שישבור את הקרח בנהר באמצע הלילה ויטבול זו סכנת נפשות, אז אם חלילה אטבע, אם יקרה משהו, זה נקרא שאני מאבד את עצמי לדעת ר"ל.

התבוננתי בכך, אמר רבי ייב"י למגיד, וניסיתי להבין, מאיפה באו לי המחשבות הללו? הרי הן משל היצר הרע! אבל היצר הרע הוא מלאך,

בצעירותו היה רבי ייב"י, בנו של המגיד מאוסטראה, עליו גדול מאד. עוד לפני שנעשה בר מצוה, ידוע היה בכל העיר כי הוא נועד לגדולות. אך דבר אחד העיב על ההערצה שרחשו לו: רבי ייב"י היה ילד עם הרבה עזות דקדושה, ודרכו – כילד בן 12 – היתה לגנות ולבזות את כל תלמידי החכמים הגדולים שבעיר [ואוסטראה של אותם זמנים היתה מלאה חכמים ורבנים חשובים]. עד כדי כך הגיעו הדברים, שיום אחד קמו רבני העיר והזמינו אותו לדין תורה.

לרבני הקהילות דאז היתה רשות, מכח הממשלה, גם לתת מלקות ועוד עונשים כבדים, ואביו רבי יהודה חשש מאוד מדין התורה הזה. אך היות שהיה תלמידו של המגיד, ומעזריטש לא היתה רחוקה מאוסטראה, שלח אותו אביו, לפני שהתקבלה הזמנה רשמית למשפט, אל המגיד – שיתחבא אצלו עד יעבור זעם. באותה הזדמנות, שלח רבי יהודה מכתב עם הילד למורו המגיד, בו הוא מבקש מהמגיד שיקבל את הילד וידאג לו, וגם שיוכיח אותו על מעשיו הלא-טובים.

הגיע הילד למעזריטש, והמגיד קרא את המכתב של אביו ושאל: למה אתה מגנה את הרבנים בעיר שלך? והילד, בענווה ובשקט פנימי,

להגדרה זו, ודבריו ניכרו כדברי אמת, הניח לו לעשות כרצונו – כפי שעודד גם את רבי שלמה מקרלין.

אך אדמו"ר הזקן רואה את הדברים אחרת: הוא נטל על עצמו להדריך את ה"בינונים", את האנשים מן השורה הנכשלים לעיתים במחשבות זרות משל עצמם. בקרב אנשים אלה, שהם למעשה רובנו, התנהגות כזו עשויה בעיקר לקלקל. לכן ביטל אדמו"ר הזקן את עבודת הביזוי החסידית, ולכן גם אנו נלמד מן הסיפור משהו שונה לגמרי – מהי, בכלל, אותה "תורה לשמה" עליה מדבר רבי ייב"ו?

מן הסיפור משתמע כי תורה לשמה מתבטאת קודם כל במעשה. כך נמסר גם ב"לוח היום יום", בשם הרבי מהר"ש:

"...היצר הרע נקרא נפש הבהמית לא מפני שהוא בהמה דוקא: לפעמים הוא שועל פקח שבחיות, וצריכים לחכמה מרובה להבין תחבולותיו. ולפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק תמים ענו ובעל מדות טובות... ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השכלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נפש הבהמית למנוע מעבודת התפלה וכדומה.

ונקוט האי כללא בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהיה לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותיה של נפש הבהמית". והרבי הרש"ב, כשסיפר זאת, הוסיף: "עד אז לא ידעתי שיכולה להיות נפש בהמית דתית, ומי מדבר על נפש בהמית חסידית...".

כאשר יש עניין של עבודת ה', גם אם יש בכך ממד של מסירות נפש, מתמסרים אליו בפשטות ובלי טענות ומענות. כל מחשבה אחרת, גם אם היא עטופה באצטלה של קדושה, אינה אלא "תורה של יצר הרע".

ומלאך לא לומד תורה – אז מהיכן הוא מכיר את הגמרות, ויודע לצטט אותן? מכך הבנתי שוודאי באה הבקיאות הזו מרבני העיר שלומדים תורה שלא לשמה. לכן אני יודע שהם לומדים תורה שלא לשמה, וזה גם נוגע לי – מהתורה שלא לשמה שלהם באות לי כל המחשבות הזרות הללו...

כמו יהודים טובים, נפתח בשאלה: מה היתה תגובתו של המגיד לדברי הילד הדעתן? אנחנו יכולים רק לנחש, אך מכך שכל תגובה לא נמסרה לנו מפי המספר, ניתן להסיק כי "שתיקה כהודאה" וכקבלת הדברים כפי שהם. ההשערה הזו מתבססת עוד יותר, כאשר מביאים בחשבון כי המגיד עצמו נהג כך: עבודה גדולה היתה לו להשפיל תלמידי חכמים שתורתם נעשתה סם המוות, ובין תלמידיו המשיך בכך במיוחד רבי שלמה מקרלין.

עד כאן, ניתן היה להבין את הסיפור כקריאה לביזוי כללי בשיבות ובתי המדרש. ממש "מי יתן לי תלמיד חכם, ואשכנו כחמור!"... אולם קריאה זהירה יותר, ובקיאות בתולדות החסידות, תלמדנה כי לא כך הוא:

מסופר, כי כאשר רצה רבי שלמה מקרלין לעבור להתגורר בתחומו של אדמו"ר הזקן, הוא ביקש את אישורו לכך. אדמו"ר הזקן הסכים, אך התנה זאת בשלשה תנאים שאחד מהם היה: "שלא יבזה את ה'לומדים'". אך אם, כפי שהסברנו, קיבל זאת רבי שלמה מהמגיד עצמו, מדוע התנגד לכך אדמו"ר הזקן? את זאת ניתן להסביר אם מתבוננים בחקירה שניהל המגיד כאשר בא אליו רבי ייב"ו: "דרך כזו, של מציאת חסרונות בזולת, שייכת רק לצדיקים גדולים שמחשבות של יצר הרע באות מחוץ להם ולא מתוכם. רק כאשר אדם מתוקן לחלוטין בעצמו, מאותתות מחשבות כאלה על חיסרון בזולת שיש לפעול כדי לתקנו ולא על התמודדות פנימית. כאשר התברר למגיד כי הילד אכן עונה

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מישהי אחרת, רק שאת מוכנה להקריב קצת למען השליחות.

להוריד הילוך בשליחות או לכבוש יעדים נוספים?

בזמן האחרון אני בעיפות גדולה – תפקוד נמוך מדי בשליחות החינוכית שלי ובבית. העומס הגדול והתחושה של צורך ממשי במנוחה, הביא אותי לחשוב על עזיבת השליחות לעת־עתה והתמקדות בבית.

כשאני מתייעצת עם המשפיעה שלי היא מעודדת לראות את הטוב במה שאני עושה ולהשתדל לעשות לפי הכחות והיכולת שלי. מאידך יש לי קול בראש שאומר לי שאולי אני פשוט משועממת וצריכה שליחות חדשה, להוסיף עוד פרויקט, למרות כל העומס. נדמה לי שהקולות לעשות יותר הם האורות (דתהו) והקולות שאומרים לי להקשיב למציאות שלי, לקשיי הגוף והנפש, הם הכלים (דתיקון).
אשמח לעצת הרב.

מענה:

ידוע הכלל בקבלה וחסידות ש"מהתעבות האורות נתהוו

היא רחם חם שבשלב מסוים צריך להוולד ממנו ולצאת לאויר העולם (אלא אם כן השליחות שלנו נמצאת דווקא שם). הפאה, לדוגמה, היא דבר חיצוני לגמרי (ולכן לא צריך להזהות אתו או לאהוב אותו במיוחד) רק לשם הקלה על האשה לצאת לשליחות בעולם זר (לא בסביבה המוגנת), וגם זה רק משום שכך הורה הרבי [שזה יכול לעזור לקירוב (וגם יותר מהודר הלכתית מבחינת כיסוי השערות)].

כידוע לך, הדרך שלנו מזהה עם חב"ד אך גם יונקת ומשפיעה מתוך ברסלב ושאר תלמידי הבעל־שם־טוב והעולם היהודי החרדי. עלייך להתחזק ולחזק עוד נשים ובנות גם עם אורות שקבלת מרבי נחמן, הכל בענות חן בפשטות מתוך הרגשה [שגם עוברת לזולת] שרבי נחמן והרבי מליובאוויטש הם החברים הכי טובים ואומרים אותו דבר [כלומר חותרים לאותה נקודה, לעבודת ה' תמימה וזירוז הגאולה] כל אחד בסגנון שלו [ויש מי שנמשך לסגנון זה ויש מי שנמשך לסגנון זה]. בקיצור, עליך להרגיש שאת את ולא

חב"ד או ברסלב?

זכיתי להתקרב לתורה ומצוות דרך חסידות ברסלב, אך בהמשך, דרך הרב, נחשפתי לתורת חב"ד ולרבי ומצאתי את עצמי אט אט נשאבת לשם בעבודת ה' וגם בחיצוניות – בית חב"ד, ילדים במוסדות חב"ד וכו' וב"ה לאחרונה פתחנו בית חב"ד בו אנחנו מנסים לפעול את שליחותנו בעולם. מצד אחד אני מאוד שמחה בתורה שאני לומדת ומלמדת, אך מצד שני יש דברים שקשה לי איתם, גם בחיצוניות וגם בפנימיות.

הרבה פעמים אני מרגישה שיש לי מה לומר למושפעות שלי, אבל אלה דברים שלמדתי בברסלב ופחות נמצאים בחב"ד וזה מרגיש לי פחות בנוח בתור שליחה חב"דית. בנוסף, מאוד קשה לי עם הפאה והייתי מעדיפה להיות עם מטפחת, מה ששוב לא עולה בקנה אחד עם זהותי כשליחה חב"דית.
אודה מאוד לעצת הרב.

מענה:

הרבי [ודרך חב"ד בכלל] מבקש מאיתנו רק דבר אחד – לצאת לשליחות לקרב את לב עמנו לאבינו שבשמים ולזרוז את הגאולה. הסיבה המוגנת

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

אנכי והילדים

אחד ואחד מהמינים בפני עצמו. אם נתבונן בכל אחד מהם נגלה עולם ומלואו. בואו והצטרפו לסיור בגן הבוטני של חג האסיף.

כצו – אתה נאמר לי

”תגיד לי, ילד, איך קוראים לה?”
שואל אותי עובר ארוח בסופר השכונתי.
”רזי”, אני עונה. ’מאיפה הוא בכלל מכיר אותי?’ אני מתפלא. ”אבא שלך מתפילל בבית הכנסת החדש, לא?”
מוסיף האיש לחקור אותי, ”זה שיושב שם ליד החלון?”. ”אכן כן, למה?”
אני מפטיר תוך הבעת תמיהה. ”למה? כי אתה דומה לו כמו שתי טפות מים, במיוחד בתנועה שעשית הרגע”. והוא

איזה מראה מרהיב! כל שנה אני מחכה לראות את בית הכנסת בשעת אמירת ההלל והקפת ההושענות. מראה הלולבים המזדקרים וריחם המשכר של האתרוגים וההדסים מזכירים לי שדה מלבלב – ”אז ירננו כל עצי יער!”
חזל מלמדים אותנו, שאגידת המינים יחד מבטאת את אחדותם של ישראל. תלמידי החכמים עם פשוטי העם, מלאי המצוות עם אלו שנדמים כריקנים, עשירים עם עניים – כלנו מקשה אחת.

התחביב שלנו הוא לרדת גם לפרטים. אני מתפונן שאת האחדות שבינינו אנחנו יכולים לראות גם בכל לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

שלך היא חיובית וחבל לחשוב על הפסקה בשליחות ברוכה זו. שהשית"ת יתן לך הרבה כוחות בגוף ובנפש לנהל את ביתך על צד הטוב ביותר ביחד עם מתן התרומה שלך לתלמידות, והכל בשמחה.

המציאות ומתקנים אותה). עייפות נוצרת על ידי מתח בין אורות למציאות, אמונה שאפשר לקשר ביניהם (לייצר כלים מתאימים) מרפה את המתח – "אשרי המאמין". ברור לי שהפעילות החינוכית

הכלים – עלייך לקחת את האורות (לא להתעלם מהם) ולעבות אותם בהתאם למציאות (המציאות כפי שהיא כעת איננה הכלים, הכלים שנוצרים על ידי התעבות האורות מתלבשים בתוך

לדלגה – דב|| אנתה רודג?

בטיול שערךנו בקיץ האחרון הגענו לצמת שבילים. לא היינו בטוחים לגמרי מהו המסלול המוליך אל המפל. בעוד אנו מתלבטים, הגיע למקום זוג מטילים. "מאיפה אתם?", הם שאלו אותנו, "יש לכם אולי קצת מים?". "מירושלים", החזרנו, "ומים יש לנו בשפע. ואתם?". "אנחנו מקרית מוצקין. גם אתם בדרך למפל?". התברר שגם הם וגם אנחנו צועדים לאותו כוון. וכך המשכנו יחד, הם הובילו ואנחנו ספקנו את מי השתיה.

איזו אחדות מצאנו בינינו? נקודות המוצא שלנו אמנם שונות, אבל היעד אליו אנו חותרים הוא משתף, וזוהי האחדות שאנו מזהים במבנה של הלולב. עלי הלולב, בשונה מההדס, יוצאים משני צדי השדרה מנקודות גבה שונות, אבל הצמיחה שלהם צמודה לענף לכל ארפם. עליו המזדקרים של הלולב, הדבוקים אחד על גבי חברו, משוים לו מראה של חץ מחדד הנורה לעבר המטרה.

מה אני לומד מאחדות עלי הלולב? בין היהודים השונים קיימים הבדלים רבים. זה בא מרקע אחד וחברו מגיע מרקע שני, לזה סגנון אחד בעבודת ה' ולזה סגנון אחר, אבל אסור לשפח: לכלנו מטרה אחת משתפת – כלנו רוצים את הגאלה האמתית והשלמה! זוהי אחדות של העתיד.

מוסיף, "האמת, הכרתי גם את הסבא שלך בילדות, בעירה, ושניכם העתק משלם שלו...".

האיש שזכה אותי בחנות עשה זאת דרך השואה של תנועות גוף ותוי פנים משתפים העוברים בתורשה מהורה לילדו, למרות השנויים הרבים ביניהם. גם תכונות אפי משתפות מאפשרות לנו לזהות אנשים שונים על פי ארצות המוצא שלהם. המאפיינים הדומים והקשר עליו הם מעידים מבטאים סוג של אחדות.

זוהי האחדות של ההדס. עלי ההדס הריחני סובבים את הענף המרפוי מפל צדדיו, אבל התכונה הבולטת בהם, ועליה מנח הדגש בהלכה, היא מקור יציאתם של העלים מתוף הענף. הדס כשר הוא ענף שכל שלשה עלים לכל ארפו יוצאים מנקדת גבה אחת, והמהדרים משתדלים שנקדה זו תהיה מדיקת עד לשיא. מנקדה זו מתפצלים העלים לצדדים השונים.

כמו עליו של ההדס, מתאחד עם ישראל לסוגיו השונים בהבלטת המוצא המשותף. אני והשכנו, היהודי מטורונטו ומרמת אביב – "כלנו בני איש אחד נחנו", בני אברהם, יצחק ויעקב; רגלי כלנו עמדו למרגלות הר סיני ואזני כלנו שמעו מפי הגבורה "אנכי ה' אלקיך"; אנחנו אמנם "גופים מחלקים", אבל באים כלנו מ"נשמה אחת". זוהי אחדות על רקע העבר.

לעונת הגדילה שלו. פרות ההדר מעדיפים את החרף, ולכן על המדפים בחנות הירקות נמצא בתקופה זו את התפוזים והקלמנטיות. את הענבים והתאנים נמצא תמיד בקיץ, כי עונת החם היא המעדפת עליהם. מתי נמצא את האתרוג מבשיל? כל השנה. חז"ל מסבירים כי כנויו בתורה "פרי עץ הדר" הוא עדות לכך שהוא דר על גבי העץ במשך כל השנה, במהלכה הוא סובל את קר החרף, את חם הקיץ ואת עונות המעבר, הסתיו והאביב.

העמידה האיתנה של האתרוג בכל עונות השנה ומול כל איתני הטבע מבטאת אחדות מסוג אחר – אחדות של עמידה בנסיונות. אנחנו עם מאוד מגונן, אבל התלאות שאנו עוברים יחד פיהודים קושרות אותנו אחד לשני באופן הדוק. אולי משום כך יש המהדרים למצא אתרוג בעל שקעים ובליטות לרב, המזכירים את אותן התלאות. האחדות הזו היא מעבר לזמן מסים – היא שייכת לגורל המשותף והיחודי של כלנו.

וכך אנו אוגדים את כל סוגי האחדות לאגדה אחת, מנענעים אותם לכל הפוננים וממליכים על העולם את "ה' אחד"!

שבת שלום ומברך!
חג שמח ומועדים לשמחה!

5?

אָרְבֵּה – אַרְבֵּהת פְּרָצִית

איזו אחדות אפשר לראות בין עלי הערבה? מקום גדולם הטבעי של עצי הערבה הוא בסמיכות לנחלים וצורת צמיחתם היא בצפיפות רבה. בשונה מההדס והלולב המסדרים, עלי הערבה צומחים בצורה מפורזת, אך את האחדות שבהם אנו מוצאים דווקא בצורת גדילת הענפים – הם משתלבים ומסתבכים אחד בשני ויוצרים סבך שפמעט לא ניתן לעבר בו.

אחדותם של ענפי הערבה מזכירה לנו את האחדות בינינו, היהודים, בהנה. אנחנו חיים יחד ומתחככים אחד בשני. פעם אני צריך את החבר לעזרתי ופעם הוא נעזר בי. ערבה מזכירה בשמה את הערבות, ובארמית היא נקראת אַחְוָא [מלשון אַחְוָה].

אתם יודעים, לעם ישראל יש רגעים של שיא בהם מתגלה אחדות בין חלקי העם השונים, כמו בזמן ספנת מלחמה או אחרי נצחון על האויבים שלנו. זו אחדות ששייכת להדס או ללולב. אבל הערבה, חסרת הטעם ונטולת הריח, מבטאת את האהבה והאחוה שמתגלה בינינו דווקא בחיי היום-יום האפרים. זוהי אחדות ששייכת להנה.

אֶתְרוֹג – כֹּחַ פִּסְחָהּ פִּיאֵלֶת

ומה מאחד את האתרוג? אחת התכונות היחודיות לפרי זה קשורה

אהבת ישראל? אבל הוא אפיקורס! בחג

הסוכות אנחנו חוגגים את אחדות ישראל – "ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת" ובארבעת המינים אנחנו מאגדים את בעלי התורה והמעשים הטובים עם היהודים הפשוטים, שאין בהם לא טעם ולא ריח. קל יחסית להבין כיצד ניתן לצרף לאגודה אחת יהודים פשוטים, שאין בהם טעם תורה וריח מצוות, אך הם אוהדים כל דבר שבקדושה. אך מה עושים עם ה'כופרים'? עם אנשי ה'להכעיס' המפריעים לכל דבר שבקדושה? נדמה שהם לא מצטרפים לאותה "אגודה אחת", ושאפילו אם אנחנו לא נזרוק אותם מהסוכה הם יצאו ממנה בהפגנתיות, כשפיהם מלא התנגדות, ארס וזלזול (ואולי גם ינסו להפיל את הסוכה של כולנו...).

בשיעור מיוחד בגליון השבוע מוסבר כיצד חז"ל רומזים לנו – דווקא במסכת סוכה – שגם למינים יש שרש בקדושה. אדרבא, ארבעת המינים שאנחנו נוטלים בחג הסוכות לא משקפים רק את גווני הצבור ה'כשר' – הם שייכים לתיקון המינים-האפיקורסים בעם ישראל. כאשר לומדים תורה בתמימות, מתוך עזות דקדושה, ניתן לגלות שהכל נמצא בה – כולל שרש ליהודים בעלי הדעות הרחוקות ביותר – וממילא להחזיר את כולם לתחום הקדושה. אז ניתן לשמוח באמת בשמחת תורה – שמחה בתורה שלמה, "תורה חדשה" של בעלי תשובה (כפי שמוסבר בשיעור נוסף).

בס"ד

ושמחה בהגד

עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

יום ד' - אור לכ' תשרי
(4.10 למניינם) **19:00**

**ישיבת עוד יוסף הי
יצהר**

אנשפיאד
דינסף נצדיק
במזל יוסף חי!

הרשמה להסעה נירושלים - <https://bil.ly/sukot84>
אריה 052-8348644

שידור חי | עזרת נשים | סוכה במקום